JUBILIEJAI

Kai istorija vėl prabyla: Seinuose paminėtas kunigų seminarijos 200 metų jubiliejus – **Austėja Jakubickaitė** 3
Mokinių kompiuterinės grafikos darbų paroda „Seinų kunigų seminarija, jos žmonės ir istorija“ – **Austėja Jakubickaitė** ... 7
Apie Seinų kunigų seminarijos auklėtinius, pasižymėjusius visuomeniniame, kultūriniame ir akademiniame darbe – **Algimantas Katilius** 8

KULTŪROS BARUOSE

Poezija – nuo kasdienybės iki Huldrų miško – **Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė** 10

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

Danai Vokietijoje ir vokiečiai Danijoje – tautinių mažumų gyvenimo pavyzdys? – **Irena Vilimienė** 12
Nuo karūnavimo iki sukilimo, nuo saulėgrįžos iki lygiadienio – **Jurgita Stankauskaitė** 14

ŠVIETIMAS

Kelionė į Švediją – per Baltijos bangas iki vėjo malūnų salos – **Dalia Makauskienė** 16
Lietuviai mokiniai Lenkijos Seime – **Povilas Pakutka** 18
Ką man reiškia būti lietuve Lenkijoje? 19
Lietuvos pažinimas – svarbus Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos ugdymo baras – **Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos inf.** 20

GAMTA

Išgirsti miško alsavimą (užrašai iš Kreivėngirio) – **Božena Bobin** 21

SPAUDA RAŠĖ

Lietuvos žiniasklaida 23

SKELBIMAI

KRYŽIAŽODIS

Viršeliuose:
Karolinos Stankevičiūtės darbas, konkurse laimėjęs I vietą
Edvino Venckaus darbas

Redakcijos adresas
16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

Leidžia
Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125
lld@post.pl

Vyr. redaktorė Irena Vilimienė
Redakcijos sekretorius Valdas Žilionis
Stilistė, korektorė Birutė Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
Korespondentės: Jurgita Batvinskienė, Rasa Žukauskienė, Božena Bobin

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2026-10-30

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškiama tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „***Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai***“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (*gauta parama projektui – 10362 eurai*).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

Irena Vilimienė

Seinų kunigų seminarijos 200 metų jubiliejaus renginys sėkmingai jau praeity. Ruošėmės jam beveik dvejus metus. Priminkime, kad LR Seimas 2026-uosius buvo paskelbęs Seinų kunigų seminarijos metais. Dar pavasarį Seimo narys Vytautas Sinica Seime buvo surengęs konferenciją ta tema. Vyskupo Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose pateikė paraišką Lietuvos kultūros tarybai bei Globalios Lietuvos programai ir gavo finansavimą projektui, kurio kulminacija, t. y. jubiliejui paminėti skirta konferencija, įvyko spalio 17 d. Apie tai išsamiau atskirame straipsnyje. Prie minėjimo prisidėjo LR ambasada Lenkijoje, kuri su Trakų muziejumi parengė laikiną ją parodą. Tačiau svarbiausia – kokia Seinų kunigų seminarijos reikšmė mums ir visai Lietuvai?

Seinų kunigų seminarija pritraukė Suvalkijos valstiečių sūnus, kuriuos ypač XIX amžiaus antrojoje pusėje pasiekė atgimimo idėjos, jie įsijungė į draudžiamos lietuviškos spaudos platinimą, baigę seminariją ne vienas iš jų tapo Lietuvos valstybės kūrėjais, kultūros nešėjais. Galima būtų išvardyti ne vieną žinomą pavardę, tačiau palikime tai konferencijos dalyviams, kurių pranešimus spausdinsime šiame ir kituose „Aušros“ numeriuose.

Manau, kad praeitis daro didesnę įtaką visuomenei, nei įsivaizduojame – tai tęstinumo pajutimas, kad nesi tuščioje vietoje, kad seminarijos sienos prabyla į tave labai konkrečiais Vinco Mykolaičio-Putino ar Vinco Kudirkos žodžiais. Čia gyvenančius žmones ne tik praturtina buvusių klierikų, vėliau tapusių politikais, visuomenininkais, dvasininkais, pavyzdys, bet ir įpareigoja, o ne kartą tampa kelrodžiu jų pačių gyvenime, taip suteikdamas išskirtinės prasmės.

Kai istorija vėl prabyla: Seinuose paminėtas kunigų seminarijos 200 metų jubiliejus

Austėja Jakubickaitė

Prieš du šimtus metų Seinuose duris atvėrusi kunigų seminarija tapo kur kas daugiau nei dvasininkų rengimo vieta. Jos auklėtiniai kūrė lietuvišką spaudą, steigė mokyklas, puoselėjo gimtąją kalbą ir prisidėjo prie nepriklausomos Lietuvos valstybės kūrimo. Spalio 17 d. šios istorinės įstaigos 200-osios įkūrimo metinės paminėtos tarptautinėje mokslinėje konferencijoje, subūrusioje Lietuvos ir Lenkijos mokslininkus, dvasininkus, kultūros puoselėtojus bei krašto bendruomenę.

Praėjus dviem šimtams metų, šios istorijos prisiminti susirinkta ten, kur ji prasidėjo, – buvusiose Seinų kunigų seminarijos patalpose, kuriose šiandien veikia Abiejų Tautų Respublikos paribio muziejus. Jubiliejinę konferenciją organizavo Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose.

1826 m. įkurta seminarija rengė būsimuosius dvasininkus, tačiau jos auklėtinių veikla gerokai peržengė Bažnyčios ribas. Čia mokėsi Vasario 16-osios Akto signataras Justinas Staugaitis, būsimasis žemės reformos kūrėjas Mykolas Krupavičius, rašytojas Vincas Mykolaitis-Putinas, o kurį laiką – ir „Tautiškos giesmės“ autorius Vincas Kudirka bei kiti indėlį įvairiose srityse palikę visuomenės veikėjai. Jų gyvenimo keliai tapo svarbia Lietuvos visuomenės, švietimo ir kultūros istorijos dalimi.

Jubiliejus, sujungęs praeitį ir dabartį

Konferenciją vedė Vysk. Antano Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose valdybos pirmininkė Onutė Nevulienė ir Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Irena Vilimienė. Susirinkusiuosius sveikino arkivyskupas Lionginas Virbalas, Seinų parapijos klebonas, prelatas Zbignevas Bzdakas (Zbigniew Bzdak) ir LR konsulato Seinuose vadovė Lina Žukauskaitė.

L. Žukauskaitė perdavė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro Kęstučio Budrio sveikinimą, kuriame dėkota dabartinei Seinų lietuvių bendruomenei ir dvasininkijai už pastangas išsaugoti gyvą lietuvišką žodį. „Šiandien, minėdami šį gražų jubiliejų, mes ne tik gręžiamės į bendrą garbingą praeitį, bet ir tariame nuoširdų padėkos žodį dabartinei Seinų parapijos bendruomenei ir dvasininkijai. Vertiname tai, kad čia ir šiandien išlaikytas gyvas lietuviškas maldos žodis, kas tebėra tvirtas dvasinis pamatas, vienijantis čia gyvenančius lietuvius“, – rašoma ministro sveikinime.

Šie žodžiai priminė, kad per du šimtmečius pasikeitė valstybių sienos, politinės santvarkos ir pats Seinų kraštas. Tačiau seminarijos istorija išliko svarbia šio regiono kultūrinės

A. Katiliaus knygos „Seminarium Duchowne w Sejnach: od duchownego w parafii po studia wyższe“ pristatymas

atminties dalimi. Lietuvių kalba, kurios išsaugojimu rūpinosi ne viena seminarijos auklėtinių karta, iki šiol skamba krašto bažnyčiose, mokyklose bei kultūriniuose renginiuose.

„Prieš du šimtus metų pro šios seminarijos duris įžengdavo jauni žmonės. Jie atsinešdavo nedidelį lagaminą, maldaknygę, tėvų palaiminimą ir gimtuo-siuose namuose išmoktą kalbą. Tarp šių sienų jie mokėsi kalbėti žmonėms apie tikėjimą. Tačiau daugelis jų taip pat išmoko rašyti, mokyti, leisti kny-gas ir laikraščius, saugoti savo krašto atminimą. Jų palikimas tebėra gyvas“, – pasakojo Vysk. Antano Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose valdybos pirmininkė Onutė Nevulienė.

Nuo lietuviškos spaudos iki Lietuvos kūrėjų

Konferencijoje skambėję mokslininiai pranešimai suteikė progą į Seinų kunigų seminarijos istoriją pažvelgti iš skirtingų perspektyvų – nuo žymių auklėtinių gyvenimo kelių iki lietuviškos spaudos, dvasininkų rengimo tradicijų ir šiandienių Lietuvos bei Lenkijos Bažnyčių ryšių.

Kan. prof. dr. Kęstutis Žemaitis pristatė seminarijos auklėtinio Vincento Borisevičiaus gyvenimo kelią, jo tarnystę Bažnyčiai ir kelią į gyvenimo šventumą. Istorikas dr. Algimantas Katilius kalbėjo apie dvasininkus, pasižymėjusius visuomeninėje, kultūrinėje ir akademinėje veikloje. A. Katiliaus pranešimas atskleidė, kad seminarijos auklėtinių veikla neretai peržengdavo dvasinės tarnystės ribas. Jie steigė draugijas, rūpinosi švietimu, organizavo lietuviškos spaudos leidybą, dirbo aukštosiose mokyklose ir dalyvavo valstybės gyvenime.
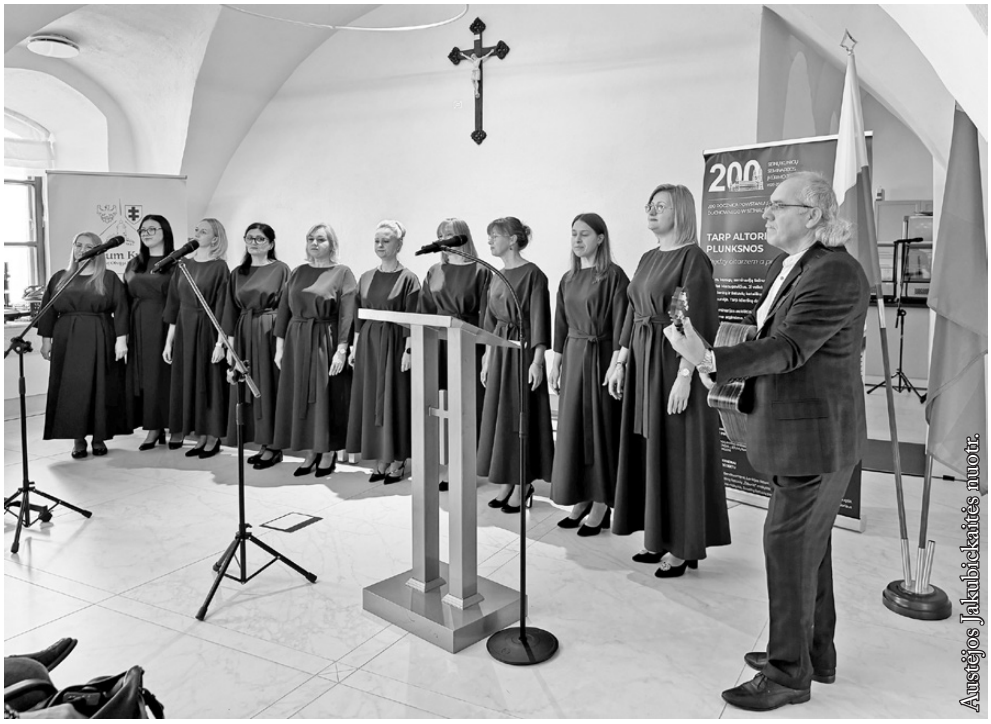
Ne mažiau reikšmingas buvo dvasininkų vaidmuo saugant lietuvišką žodį spaudos draudimo metais. Istoriko pateiktais duomenimis, su knygnešyste ir daraktoryste buvo susiję šimtas Seinų vyskupijos kunigų. Dvidešimt devyni iš jų patys buvo knygnešiai, kiti organizavo draudžiamos spaudos platinimą, ją rėmė arba globojo platintojus. Kai kuriems už šią veiklą teko patirti carinės valdžios represijas – kalėjimą ar tremtį. Šiandien lietuviška knyga ar laikraštis atrodo savaime suprantama kasdienybės dalis. Tačiau anuomet spausdintas lietuviškas žodis galėjo tapti priežastimi netekti laisvės. Šie faktai priminė, kiek asmeninės drąsos ir pasiryžimo reikėjo, kad lietuviška spauda pasiektų skaitytojus.

Antrojoje konferencijos dalyje istorikė dr. Vilma Žaltauskaitė pranešime „Seinų seminarija dvasininkų rengimo kontekste ilgajame XIX amžiuje“ aptarė seminarijos veiklą sudėtingomis Rusijos imperijos valdymo sąlygomis. Carinė valdžia siekė kontroliuoti Katalikų Bažnyčią ir dvasininkų rengimą – reguliavo mokymo programas, mėgino stiprinti rusų kalbos, istorijos bei geografijos dėstymą, prižiūrėti egzaminus. Tačiau seminarijos gyvenimą formavo ne vien valdžios nurodymai. Didelę reikšmę turėjo vietos aplinka, bažnytinės tradicijos ir pačių klierikų iniciatyvos.

V. Žaltauskaitė atkreipė dėmesį į Seinų seminarijos savitumą. Vienas svarbiausių jos bruožų buvo lietuvių kalbos vietos pripažinimas ir galimybė atliepti lietuviškai kalbančių tikinčiųjų poreikius. Seminarijoje klierikai domėjosi Lietuvos istorija ir literatūra, kaupė lietuviškas knygas, skaitė bei platino spaudą, būrėsi į savišvietos draugijas. Dalis tokios veiklos vyko slapta, nes ne visada sulaukdavo seminarijos vadovybės pritarimo.

Šiandien sunku įsivaizduoti, kad įstaigoje, kurioje mokėsi daugybė lietuvių, gimtajai kalbai teko taip atkakliai ieškoti vietos. Tačiau būtent tokiomis aplinkybėmis formavosi žmonės, vėliau aktyviai dalyvavę lietuvių tautinio atgimimo judėjime.

Bendras paveldas – pagrindas šiandieniam dialogui

Seinų „Lietuvių namų“ vokalinis ansamblis „Intro“ (vad. J. Pileckas)

Seinų kunigų seminarijos istorija yra neatsiejama ir nuo Lietuvos bei Lenkijos bažnytinio gyvenimo. Mokslinėje konferencijoje aptartos ne tik istorinės aplinkybės, kuriomis veikė seminarija, bet ir jos palikimo reikšmė šiandieniams abiejų šalių santykiams.

Kun. habil. dr. Juzefas Lupinskis (Józef Łupiński) pristatė Seinų seminarijos reorganizavimo istoriją, o kun. dr. Rišardas Savickis (Ryszard Sawicki) kalbėjo apie seminarijos paveldą ir šiuolaikinį Lietuvos bei Lenkijos Bažnyčių pastoracinį dialogą po 1995 metų.

R. Savickis pranešime pabrėžė, kad bendras istorijos paveldas gali tapti svarbiu pagrindu dabartiniam bendradarbiavimui. Seinų seminarija veikė krašte, kuriame greta gyveno lietuviai ir lenkai, o jos istorijoje atsispindėjo abiejų tautų religinės bei kultūrinės patirtys. Pranešėjas priminė, kad vienu svarbiausių dviejų kultūrų dialogo etapų tapo 1995 m. Vygriuose vykęs Lenkijos vyskupų susitikimas, po kurio pradėti nuoseklesni Lietuvos ir Lenkijos vyskupų konferencijų kontaktai. Bendradarbiavimas ilgainiui apėmė ne tik oficialius susitikimus, bet ir piligrimystes, jaunimo iniciatyvas, parapijų ryšius bei pastoracinius klausimus.

Paskutinėje konferencijos dalyje pristatyta istoriko dr. Algimanto Katiliaus knyga lenkų kalba „Seminarium Duchowne w Sejnach: od duchownego w parafii po studia wyższe“. Pokalbyje dalyvavo knygos autorius dr. Algimantas Katilius, kan. prof. dr. Kęstutis Žemaitis, dr. Vilma Žaltauskaitė, kun. habil. dr. Juzefas Lupinskis ir kun. dr. Rišardas Savickis. Diskusiją moderavo dr. Darius Vilimas.

Dalyviai aptarė A. Katiliaus mokslinių tyrimų reikšmę, naujojo leidinio turinį, tai, kuo jis skiriasi nuo anksčiau lietuvių kalba išleistos monografijos. Kalbėta apie istoriko indėlį į Seinų kunigų seminarijos praeities tyrinėjimus ir jo darbų svarbą išsaugant šios įstaigos istorinį atminimą.

Lenkų kalba pasirodžiusi knyga suteikia galimybę seminarijos istoriją plačiau pažinti ir lenkiškai skaitantiems žmonėms. Tai ypač svarbu kalbant apie seminariją, kurios praeitis neatsiejama nuo abiejų tautų istorijos ir kultūros paveldo.

Istorija kūrėjų akimis

Konferencijos programą papildė ne tik moksliniai pranešimai. Renginio pradžioje apdovanoti moksleivių kūrybinio konkurso „Seinų kunigų seminarija, jos žmonės ir istorija“ laureatai. Jaunieji kūrėjai seminarijos praeitį interpretavo kompiuterinės grafikos darbuose, ieškodami šiuo-

Suvalkų lietuvių vokalinis ansamblis „Sūduva“ (vad. A. Vaznelis)

Konferencijos dalyviai

laikinės kalbos pasakoti apie savo krašto istoriją.

„Kaip šią istoriją mato šiandienos jaunoji karta? Minint seminarijos įkūrimo 200-ąsias metines, Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose pavasarį paskelbė kompiuterinės grafikos konkursą „Seinų kunigų seminarija, jos žmonės ir istorija“. 62 mokiniai iš 6 Lenkijos ir Lietuvos mokyklų konkursui pateikė 52 darbus. Spalvomis, vaizdais ir simboliais jie savaip papasakojo apie seminariją, jos žmones ir palikimą.

Darbai buvo vertinami trijose amžiaus grupėse: ketvirtų–šeštų klasių, septintų–aštuntų klasių ir licėjaus mokinių.

Ketvirtų–šeštų klasių mokinių grupėje trečiąją vietą laimėjo Irmina Makauskaitė ir Paulina Milončytė, antrąją Ana Baudytė, pirmąją Karolina Stankevičiūtė. Septintų–aštuntų klasių mokinių grupėje trečioji vieta skirta Dianai Stoskeliūnaitei ir Lenai Krakauskaitei, antroji Ernestui Savickui, pirmoji Sonatai Zimnickaitei ir Gabijai Grigutytei. Abiejų grupių laureatai – Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokiniai.

Pirmų–ketvirtų licėjaus klasių mokinių grupėje dvi antrąsias vietas laimėjo Darija Murauskaitė bei Lena Leončikaitė ir Emilija Aleksaitė, pirmąją Jonas Jankauskas. Šios grupės laureatai – Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjaus mokiniai“, – kalbėjo O. Nevulienė.

Konferencijos dalyviai galėjo apžiūrėti laureatų darbų parodą ir Lietuvos Respublikos ambasados Lenkijoje bei Trakų istorijos muziejaus parengtą ekspoziciją „Tarp altoriaus ir plunksnos: Seinų kunigų seminarijai – 200“. Ekspozicijoje pristatyti dokumentai, fotografijos ir ikonografinė medžiaga iš Trakų istorijos muziejaus rinkinių, padedantys geriau pažinti klierikų kasdienybę ir laikotarpį, kuriuo brendo su seminarija susijusios asmenybės. Lankytojams buvo atviros ir Abiejų Tautų Respublikos paribio muziejaus ekspozicijos.

Mokslinius pranešimus lydėjo krašto lietuvių muzika. Konferencijos pradžioje susirinkusiuosius dainomis pasveikino Seinų „Lietuvių namų“ moterų vokalinė grupė „Intro“, vadovaujama Juozo Pilecko. Antrojoje dalyje pasirodė Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus choras „Pašešupiai“, vadovaujamas Dainiaus Pavilonio. Chorui akompanavo Raimundas Martinkėnas. Vėliau renginio dalyviams dainavo Suvalkų lietuvių vokalinis ansamblis „Sūduva“, vadovaujamas Arnoldo Vaznelio.

Konferencijai artėjant prie pabaigos, istorinius pasakojimus pakeitė literatūrinis žodis, kuris priminė, kad už žymių pavardžių, istorinių datų ir nuveiktų darbų slypi ir kita seminarijos istorijos pusė – jaunų žmonių gyvenimai, jų abejonės, troškimai ir pasirinkimai. Vieni į seminariją atvykdavo jau apsisprendę tapti kunigais, kiti dar tik ieškojo savo gyvenimo kelio.

„Po vienodais klierikų drabužiais plakė skirtingos širdys“, – šie konferencijos metu nuskambėję žodžiai atskleidė, kad seminarijos istorija nėra vien žymių pavardžių ir nuveiktų darbų sąrašas. Tai ir jaunų žmonių istorijos, kurių pasirinkimai vėliau tapo svarbia Lietuvos kultūros bei visuomenės gyvenimo dalimi. Po šių žodžių jubiliejinės konferencijos programą užbaigė violončelininkės Agnės Arbačiauskienės muzikinis pasirodymas.

Per du šimtus metų pasikeitė Seinų kunigų seminarijos paskirtis, žmonės ir istorinis kontekstas. Tačiau jos palikimas neišnyko. Jis išliko lietuviškose knygose, istoriniuose dokumentuose, krašto bendruomenės atmintyje ir šiandieniame kultūriniame gyvenime.

Tarptautinė mokslinė konferencija yra projekto „Tarp altoriaus ir plunksnos“ dalis. Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba.

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA
GLOBALI LIETUVA

Mokinių kompiuterinės grafikos darbų paroda „Seinų kunigų seminarija, jos žmonės ir istorija“

Austėja Jakubickaitė

Parodoje pristatomi kompiuterinės grafikos konkurso laureatų ir kitų dalyvių darbai, skirti Seinų kunigų seminarijos įkūrimo 200-osioms metinėms paminėti.

Konkurse buvo kviečiami dalyvauti 4–6 ir 7–8 pagrindinių mokyklų klasių bei licėjaus mokiniai. Pasitelkdami skaitmeninės kūrybos priemones, jie savaip atskleidė seminarijos istoriją, su ja susijusių žmonių gyvenimą ir jų palikimą.

Paroda kviečia pažvelgti į krašto praeitį vaikų ir jaunimo akimis bei pažinti seminariją kaip svarbų lietuvių kultūros, kalbos ir literatūros puoselėjimo centrą. Čia ugdytų žmonių darbai ir idėjos paliko ryškų pėdsaką lietuvių kultūroje, o jų palikimas iki šiol įkvepia puoselėti lietuvių kalbą ir tapatybę.

Konkursas ir paroda yra projekto „Tarp altoriaus ir plunksnos“ dalis.

Nuoširdžiai dėkojame visiems jauniesiems kūrėjams ir juos lydėjusiems mokytojams!

Čia yra mokinių konkurso darbų albumas: https://drive.google.com/file/d/1hnInx3ralkVIb33h7Fw-e5uNw9G_rvTQ/view

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA
GLOBALI LIETUVA

Apie Seinų kunigų seminarijos auklėtinius, pasižymėjusius visuomeniniame, kultūriniame ir akademiniame darbe

ALGIMANTAS KATILIUS

Seinų kunigų seminarija per savo veiklos laikotarpį parengė per 800 dvasininkų, kurie pasižymėjo ne tik dirbdami parapijose, bet ir visuomeniniame, kultūriniame, akademiniame, net politiniame gyvenime. Šiame straipsnyje aptarsime Seinų kunigų seminarijos auklėtinius, kurie paliko gilius pėdsakus Lietuvos ir Lenkijos visuomeninėje veikloje, kultūroje ir akademiniame gyvenime.

Visuomeninė veikla. Visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime pasižymėjo kun. Justinas Staugaitis. Kad jis įsijungė į visuomenės reikalų sprendimą, daug lėmė faktas, jog šis kunigas dešimtmetį dirbo Varšuvos arkivyskupijoje ir gerai susipažino su lenkų pastangomis spręsti įvairias socialines ir kultūrines problemas. 1905 m. pabaigoje Marijampolėje įsteigė vaikų darželį ar – kaip tada vadinta – „apsargos namus“. Tačiau didžiausias kun. J. Staugaičio visuomeninis darbas, tai švietimo ir labdaros draugijos „Žiburys“ įkūrimas Marijampolėje 1906 m. pradžioje. Ši draugija pasižymėjo Užnemunės, tada priklausiusios Seinų (Augustavo) vyskupijai, lietuvių visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime. Dvasininkų indėlis į šios draugijos veiklą buvo didelis. „Žiburio“ draugija buvo įsteigusi 63 skyrius įvairiose Suvalkų gubernijos vietose. Skyriuose valdyba susidėjo iš tokių pareigybių: pirmininko, pavaduotojo, iždininko, knygininko ir sekretoriaus. Pagal Kazio Šapalo surinktus duomenis, kunigai skyrių pirmininkai buvo 57 skyriuose. Visai dvasininkų valdybose nebuvę trijuose skyriuose. Kituose, kur kunigai nebuvo pirmininkai, jie įėjo į valdybos sudėtį. Parapijose, kuriose dirbo keli dvasininkai, valdybos nariais tapdavo du ar trys. Draugijos skyrius buvo įkurtas ir Seinuose. 1911 m. draugijai priklausė 387 asmenys, o 1912 m. jau tik 150 asmenų.

Lenkiškoje Seinų (Augustavo) vyskupijos dalyje parapijose kūrėsi Katalikų sąjungos (Związek Katolicki) skyriai. Ši sąjunga buvo išplitusi visoje Lenkijos karalystėje. 1912 m. Seinų (Augustavo) vyskupijoje sąjungoje veikė 50 parapijų.

Seinų kunigų seminarijos auklėtinis Marcelis Godlevskis daktaro laipsnį įgijo Romoje. Čia studijuodamas susidomėjo krikščioniškąja visuomenine mintimi. Po studijų gyveno ir dirbo Varšuvoje. Organizavo darbininkų grupes, 1905 m. įkūrė Krikščionių darbininkų sąjungą (Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich), įkūrė ir redagavo laikraščius, kuriuose spausdino savo straipsnius, rašė knygas.

Plačia visuomenine veikla išsiskyrė prof. Romualdas Jalbžykovskis. Gyvendamas Seinuose, su visa energija jis pasinėrė į visuomeninę veiklą, kuria siekė stiprinti lenkų tautinius interesus ir net „parapijos lenkus saugoti nuo litvinizacijos“. Nesvarbu, ar tai būtų gyventojų dvasinių poreikių tenkinimas, ar kultūrinių ir švietimo draugijų steigimas, ar ekonominių interesų stiprinimas, ar net politiniai veiksmai (1906 m. kandidatavo Rusijos Pirmosios Dūmos rinkimuose).

Kultūrinis darbas. Kalbą apie kunigų kultūrinę veiklą reikia pradėti nuo knygnešystės. Remiantis Benjamino Kaluškevičiaus ir Kazio Misiaus sudarytu Lietuvos knygnešių ir daraktorių biografiniu žinynu pavyko nustatyti, kad šimtas Seinų (Augustavo) vyskupijos kunigų buvo susiję su knygnešyste ir daraktoryste. Kunigai prie knygnešystės prisidėjo įvairiomis formomis: knygnešiai (tokių buvo 29), draudžiamosios lietuviškos spaudos platintojai ir organizatoriai, knygnešių globėjai ir rėmėjai. Daugiausia dvasininkai prisidėjo prie spaudos platinimo ir jo organizavimo. Penki kunigai buvo nubausti. Pirmas iš jų buvo kun. Antanas Brundza, kuris 1871 m. ištremtas į Archangelsko guberniją už dalyvavimą vysk. Motiejaus Valančiaus įkurtoje knygnešių organizacijoje. Kun. Juozapas Arnastauskas dvejiems metams ištremtas į Smolenską, kun. Petras Povilas Bulvičius už lietuviškos spaudos platinimą ir priklausymą „Sietyno“ draugijai nubaustas 6 mėn. kalėti ir 3 m. tremties, kun. Vincentas Dargis

nubaustas 3 m. tremties (tremties vieta pasirinko Niežiną Černigovo gub.), Juozapas Šmulkštys dvejiems metams ištremtas į Odesą.

Pirmasis iš Seinų kunigų seminarijos auklėtinių, pasižymėjęs literatūriniais gabumais, buvo kun. Antanas Tatarė. Seminarijos klierikai pasireiškė taip pat jėgas išbandydami grožinėje literatūroje (daugiau paskutiniais seminarijos veikimo metais). Juozapas Stakauskas netgi klierikų organizaciją pavadino literatūrinio pobūdžio draugija. Savo literatūriniais gabumais pasižymėjo: Vincas Mykolaitis-Putinas, Petras Gerulis-Kragas, Juozapas Leonardas Avižienis, Vytautas Gurevičius, Motiejus Petrauskas, Jonas Reitelaitis. Iš paminėtų klierikų P. Gerulis-Kragas labiau išsiskyrė kaip literatūros kritikas bei tyrinėtojas. Jis už aktyvų bendradarbiavimą spaudoje buvo pašalintas iš seminarijos. Ir anksčiau studijavę klierikai turėjo literatūrinių gabumų. Tai Motiejus Gustaitis, Antanas Civinskas, Pranciškus Augustaitis, Antanas Šmulkštys. Klierikai domėjosi ir Lietuvos istorijos klausimais. Pirmiausia reikia išskirti Joną Reitelaitį. Jo seminarijos laikų istorijos tyrinėjimai buvo spausdinami „Vadove“, „Šaltinyje“, „Lietuvių tautoje“. Antanas Šmulkštys taip pat domėjosi Lietuvos istorijos klausimais. Seminarijoje į istorijos problemas gilinosi Jonas Totoraitis, kuris 1904 m. Fribūro universitete apgynė daktaro disertaciją apie Mindaugą.

Prie kultūrinių Seinų (Augustavo) vyskupijos dvasininkų darbų reikia priskirti „Šaltinio“ spaustuvės atidarymą Seinuose. Kunigų įsteigta spaustuvė oficialiai vadinosi „Laukaitis, Dvaranauskas, Narjauskas ir Bendrovė“. Kaip matome, jos steigėjai buvo trys kunigai, Seinų kunigų seminarijos profesoriai. Svarbiausias spaustuvės „Laukaitis, Dvaranauskas, Narjauskas ir Bendrovė“ uždavinys buvo spausdinti savaitraštį „Šaltinis“ ir kitus periodinius leidinius. Kitas ir intelektualine prasme svariausias Seinuose leistas periodinis leidinys – tai žurnalas „Vadovas“, kurio pirmas numeris pasirodė 1908 m. rugsėjį. Žurnalo sumanytojas ir pirmasis redaktorius buvo kun. J. Laukaitis, o leidėju pasirašinėjo kun. Kazimieras Prapuolenis. Vėliau redagavo kun. J. Staugaitis ir kun. dr. Pranciškus Kuraitis. Spaustuvėje buvo spausdinamos ir knygos. Per savo gyvavimo laiką 1906–1915 m. Seinų „Šaltinio“ spaustuvė išleido netoli 300 knygų.

Akademinė karjera. Šiuo klausimu kalbėti galima dviem aspektais: pakvietimas profesoriauti kunigų seminarijoje ir profesoriaus vieta aukštosiose mokyklose. Iš 85 Seinų kunigų seminarijos profesorių bent 15 buvo studijavę Vakarų Europoje. Galima paminėti tuos kunigus, kurie profesoriavo nepriklausomoje Lietuvoje Seinų–Vilkaviškio vyskupijos seminarijoje iš pradžių Zypliuose, Gižuose ir naujai įsteigtame vyskupijos centre Vilkaviškio mieste. Tai: P. Aleksa, F. Bartkus, V. Borisevičius, A. Dailidė, I. Čižauskas, M. Krupavičius, M. Ražaitis, V. Vizgirda. Naujai įkurtoje Lomžos kunigų seminarijoje, be vyskupo R. Jalbžykovskio, profesoriavo arba buvo prokuratoriai 14 Seinų kunigų seminarijos auklėtinių, įskaitant ir tuos, kurie jau buvo profesoriavę Seinuose (H. Betto, V. Blaževičius, S. Pardo, P. Pianka, P. Vondolovskis).

Aukštųjų mokyklų dėstytojai buvo bent dešimt Seinų kunigų seminarijos auklėtinių, Vakarų Europoje apgynusių daktaro disertacijas. Iš jų du – Pr. Būčys ir A. Grigaitis – profesoriaus darbą pradėjo Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinėje akademijoje. Abu profesoriai šioje mokymo įstaigoje buvo pasiekę vicerektoriaus postą, o Pr. Būčys ėjo net rektoriaus pareigas. Čia reikia paminėti ir dr. kun. J. Naujoką, kuris buvo Sankt Peterburgo dvasinės akademijos dvasios tėvas ir dėstė Sankt Peterburgo kunigų seminarijoje. Taip pat negalime pamiršti ir kun. Justino Pranaičio, kuris dvasinėje akademijoje dėstė hebrajų kalbą.

1922 m. lietuviškas universitetas buvo įkurtas Kaune. Pirmuoju Teologijos-filosofijos fakulteto dekanu tapo prof. Pr. Būčys, kuris 1923–1924 m. m. buvo universiteto prorektorius, 1924–1925 m. m. – rektorius. Pr. Būčys įkūrė Fundamentinės teologijos katedrą ir jai vadovavo iki 1928 metų, kur, be pagrindinio kurso, dėstė ir apologetiką. Teologijos-filosofijos fakulteto Teologijos skyriuje, be Pr. Būčio, dirbo dar šie seiniškiai kunigai: A. Grigaitis (suorganizavo Šventojo Rašto Senojo Įstatymo katedrą ir vadovavo iki 1940 m.), I. Česaitis (Pastoracinės teologijos katedroje dirbo 1926–1935 m.), J. Totoraitis (įkūrė Naujųjų laikų Bažnyčios katedrą ir jai vadovavo iki uždarymo 1931 m.). Filosofijos skyriuje profesoriavo trys Seinų kunigų seminarijos auklėtiniai. Jau minėtas kun. prof. J. Totoraitis dėstė naujųjų amžių istoriją ir istorijos metodą. Svarbiausias filosofijos disciplinų dėstytojas buvo kun. dr. Pr. Kuraitis, vadovavęs Filosofijos įžangos ir istorijos katedrai. Prof. Pr. Kuraitis buvo ilgametis Teologijos-filosofijos fakulteto dekanas. Iki 1929 m. Visuotinės literatūros katedroje dirbo kun. dr. V. Mykolaitis-Putinas ir dėstė lietuvių literatūrą, estetiką bei jos istoriją, lietuvių tautosaką, lietuvių literatūros dėstymo metodiką. Nuo 1929 m. rudens V. Mykolaitis-Putinas perėjo dirbti į Humanitarinių mokslų fakultetą. Su šiuo fakultetu susijusi kun. dr. Pr. Augustaičio akademinė karjera, kur jis nuo 1923 m. sausio 1 d. dėstė anglų kalbą ir literatūrą. Be to, 1923–1939 m. Pr. Augustaitis buvo fakulteto sekretorius, o 1940 m. iškėlus Humanitarinių mokslų fakultetą į Vilnių – dekanas. Epizodiškai universitete dirbo kun. dr. J. Narjauskas, dėstęs italų kalbą.

Vilniuje Stepono Batoro universitete nuo 1921 m. dėstė filosofijos profesorius kun. dr. Petras Sledzevskis.

Poezija – nuo kasdienybės iki Huldrų miško

Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė

Rudeniškas vakaras į Punską sukvietė poezijos mėgėjus pasiklausyti muzikos ir eilių. O jų buvo daug, kaip ir kasmet per Rudens literatūrinius skaitymus. Vakaras prasidėjo Punsko muzikos mokyklos Svetlanos Mažeikienės ir Arnoldo Beinario mokinių koncertu. Gražiai skambėjo Ievos, Tomo, Kristijono ir Povilo su mokytojais atliekami kūriniai, o tikra staigmena tapo A. Beinario ir S. Mažeikienės dueto sudainuota A. Beinario tėvo, garsaus kompozitoriaus, chorvedžio ir vargonininko Pranciškaus Beinario sukurta daina.

Poezijos vakaras prasidėjo Lino Daugėlos eilėmis. Jis, nors ir jauniausias šio vakaro poetas, jau yra svečiavęsis Punske. Trumpo pokalbio metu paaiškėjo, kad praėjusiais metais nedrąsiai išsakytos mintys apie pirmąją knygą greitai virs tikrove – Linas jau laukia savo pirmosios poezijos knygos pasirodymo. Jis taip pat yra vienas iš tų poetų, kurie dažnai patys organizuoja poetinius vakarus, rašo daug kritinių straipsnių apie leidžiamas poezijos knygas. Verta juos paskaityti norint susipažinti su naujausiomis knygomis. Be to, jis aktyviai dirba pristatydamas jaunuosius poetus, nuo 2023 m. organizuoja jaunųjų kūrėjų festivalį „Literatūrinės slinktys“. Prisideda prie poezijos ir literatūros populiarinimo, dalyvauja įvairių konkursų komisijose (pvz., mokinių poezijos konkurso „Raktažolė“), fotografuoja renginius.

Eilėraščius pradėjo kurti jau nuo penktos klasės ir, pasak paties autoriaus, jiems įtaką turi ne studijos (VU lietuvių filologija), o gyvenimas, jausmai, santykiai ir pokalbiai su žmonėmis. Tikėjimą laiko kūrybos ir gyvenimo pamatu.

Agnės Karčiauskaitės-Jankauskienės nuotr.

Šių metų viešnia Daiva Molytė – poetė, rašytoja iš Varėnos rajono, puikiai derinanti poeziją su daile. Nors pirmuosius eilėraščius pradėjo rašyti jau mokykloje, pasirinko vizualinio dizaino studijas, o jas baigdama parašė darbą „Grafinė poezijos išraiška (žodžio ir vaizdo sintezė)“. Yra surengusi ne vieną tapybos darbų parodą, dalyvavusi bendruose dailininkų, poetų projektuose. Parašė ir iliustravo eilėraščių knygas „Natiurmortas su gudobelės šaka“, „Baltas kvadratas juodame fone“, „Persodintos gėlės“, „Baltojo kiro giesmynai“, „Kaip kiras gintarus rinko: gintarinės pasakaitės“, „Kaligrafijos eskizai“, „Varnos nuotykiai: pasakaitės“ (kartu su Ugne Lukauskaite).

Viename interviu yra sakiusi: „Kartais pasidžiaugiu, kad kurdami, stebėdami pasaulį galime būti viskuo. Galime suklaidinti skaitytoją susitapatindami su lyriniu herojumi“, „Poezija yra gyvenimo būdas. Ji visada kartu, šalia. Vaikštai, mąstai, fotografuoji tarsi kažko ieškodama. Poezija yra visos tavo mintys.“

Tarp Lietuvos ir Norvegijos, kartais užklystant į Punską. Toks poetės Indrės Larssen maršrutas. Gimtasis Indrės miestas yra Anykščiai, kuriame ji ir pradėjo savo kūrybinį kelią. Pradžioje tai buvo proza, o už romaną „Metamorfozė“ jai net buvo skirta Mariaus Katiliškio premija. Vėliau gyvenimo kelias ją nuvedė į Ulviką – mažą miestelį prie fjordo Norvegijoje, kur gyvena dabar. Ir po ilgos tylos ji prabilo eilėmis. Kas lankosi Rudens literatūriniuose skaitymuose, turėjo

progos su ja susipažinti praėjusiais metais, tačiau šiemet Indrė pas mus atvyko su knyga. Savo debiutiniu eilėraščių rinkiniu „Indo degimas“.

Pristatydama jos knygą noriu pradėti nuo Sigito Parulskio išsakyto paaiškinimo, kaip galbūt eilėraštį skaito ir supranta skaitytojas. „Pirmiausiai matome žodžius, vaizdinius ir struktūras, o paskui pajuntame katarsį arba nepajuntame.“ Taip jau yra, kad visi skaitome tuos pačius autorių žodžius, tačiau visas įdomumas prasideda tada, kai tie žodžiai virsta vaizdiniais. Siūlau pažiūrėti, kokias mintis ir vaizdinius skirtingiems žmonėms sukėlė pirmoji Indrės poezijos knyga.

Marytė Malinauskienė, per kurios rankas perėjo šimtai knygų įvairiose bibliotekose, skaitydama Indrės knygą, atkreipė dėmesį į tai, kad kai žodžių nedaug, prasmė ima rastis ne pačiuose žodžiuose, o tarp jų – tyloje tarp kvėpavimo ritmo, tarsi muzikiniame skambesyje, artimame dvasiniam, beveik angeliškam patyrimui. Tokiame minimalistiniame tekste mintys tampa lyg skyriai, kurių tarpuose tuštuma įgauna prasmę, o lyrinis subjektas dažnai išnyksta – lieka tik erdvė, tylus kvietimas ir gelmėn siekianti, pulsuojanti tyla.*

Tomas Vyšniauskas, lietuvių poetas ir literatūros kritikas, laikomas vienu ryškiausių viduriniosios kartos poetų, savo kūryboje keliantis svarbius egzistencinius ir filosofinius klausimus, Indrės knygoje pastebėjo formos ir turinio, regimybės ir esmės santykio analizavimą. Jis pažymi, jog rinkinyje nuolat nyksta riba tarp materijos ir dvasios, daiktų ir kūniškumo, o gamta dažnai įgauna sakralumo atspalvį – lyrinis subjektas joje junta transcendentinio prado buvimą. Jis supranta, kad namai poetei ne tiek fizinė vieta, o būsena (įsiprasminimo). Taip pat pastebi pasikartojantį indo motyvą (tačiau ne kaip formą, o esmės simbolį) bei tylos temą, suvokiamą ne kaip tuštumą, o kaip prieglobstį ir „viską išteisinančią“ realybę. Knygoje matomi ir vaikystės, namų prisiminimai, tačiau ir daiktiškumo nykimo bei levitavimo transcendentinėje erdvėje.**

Man Indrės Larssen knyga pasirodė labai asmeniška, kurioje daug asmeninių pojūčių, akimirkų, nutikimų, tačiau tuo pačiu ji vis tiek išlieka abstrakti. Jeigu kažkurią akimirką pagalvosite, kad skaitydami poetės eiles ką nors sužinosite apie poetę ir jos gyvenimą, tai kitą akimirką suprasite, kad jūs apsirikote. Kad jus suviliojo ir nuviliojo. Tai jokia naujiena poezijoje. Dažnas poetas užsiima vilionėmis, tačiau Indrės eilėse tai, kas bus toliau, dažniausiai lieka paslaptis.

Sugrįžkime prie mano anksčiau minėtų vaizdinių, kurių jos eilėse labai daug. Ir jie man pasirodė labai akvareliški. Kai taip pagalvojau, o pagalvojau 46 knygos puslapyje, prisiminiau, kaip būna liejant akvarelę: nusipieši pieštuku eskizą, pasiimi akvarelę, panardini teptuką į vandenį, į dažus, brūkšteli teptuku ir spalvos pradeda lietis... Negali jų sustabdyti ir lauki, kol paveikslas išdžius, kad pamatytum vaizdą. O kol jis džiūsta, vaizdą gali tik nuspėti... Nujausti... Tokie man ir Indrės eilėraščiai. Kuriuose tarp eilučių, žodžių ir raidžių iškyla didžiulis magiškas pasaulis. Larseniškas pasaulis, erdvė, kuri paslėpta nuo tiesioginio žvilgsnio. Ir, man atrodo, būtent jame gyvena troliai, kurie slepiasi nuo tiesioginės saulės šviesos. Tai tikrai ne mitologinis skandinavų Asgardas (dievų buveinė), nors vaivorykštė, tas tiltas yra. Tai ir ne tvarkingas, pažinus žmonių pasaulis Midgardas. Jis gal labiau primena Utgardą (erdvė tarp eilučių), tą išorinį mitologinį pasaulį, kuris yra nepažini erdvė, kurioje ir gyvena milžinai, troliai... Nors kartais tas magiškas Indrės pasaulis man panašesnis į Huldrų mišką, paslėptą, užburtą, kuriame gyvena Huldra, miško moteris, paslėptoji, graži, jauna, ilgais plaukais, lapės uodega, viliojanti būtybė, kuri paklaidina skaitytoją magiškame, nepaziniame miške. Nes viskas lieka pusiau nuojautoje, pusiau paslaptyje. Labai linkiu visiems paskaityti Indrės knygą ir susikurti savus vaizdinius.

Rudens literatūrinių skaitymų metu savo eiles skaitė ir Sigitas Birgelis, šiais metais išleidęs naują poezijos knygą „Liber vitae“, Algis Uzdila bei Janina Aleksaitė. O Suvalkų lietuvių teatras „Sūduva“ atliko nuotaikingą montažą pagal S. Birgelio naujausios knygos eiles „Tarp čia ir ten“. Poetei Indrei Larssen buvo įteiktas renginio organizatorių įsteigtas „Rudens literatūrinių skaitymų atradimas 2025“ diplomas.

Agnės Karčiauskaitės-Jankauskienės nuotr.

** Marytė Malinauskienė „Indo degimas“ su Indrės Larssen eilėraščių žibintu“, www.punskas.pl.*

*** Tomas Vyšniauskas „Įdagai formoje“, www.atokiosstotys.lt.*

Danai Vokietijoje ir vokiečiai Danijoje – tautinių mažumų gyvenimo pavyzdys?

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

IRENA VILIMIENĖ

Sankelmarko akademija – tai Vokietijos šiaurinėje dalyje, Šlėzvigo-Holšteino (Schleswig-Holstein) regione, veikiantis centras, kuris, tarp kita ko, užsiima tautinių mažumų gyvenimu. Skleidžia žinią Europos šalių mažumoms apie šiame regione išdirbtą bendradarbiavimą ir pasiekimus saugant tautines mažumas. „Aušros“ 19 numeryje rašėme apie Lenkijos lietuviams skirtą seminarą, supažindinantį su Šlėzvigo-Holšteino regiono tautinių mažumų gyvenimu, t. y. Vokietijos danų, fryzų, sinti-romų ir Danijos vokiečių. Ypač įdomu palyginti jų situaciją su mūsų padėtimi, valdžios požiūrį į juos ir kaip jie patys organizuojasi bei sprendžia problemas. Vokietija pripažįsta tik 4 tautines mažumas – tas, kurios čia gyvena istoriškai, tai autochtonai (išskyrus sinti-romus, kurie atsirado šiose žemėse prieš 600 metų).

Šlėzvigas-Holšteinas – truputis istorijos

Pradėkime nuo danų Vokietijoje ir vokiečių Danijoje atsiradimo istorijos. Iki XIX a. Šlėzvigo istorija buvo glaudžiai susijusi su Danijos valstybe, tačiau gyventojų tautinė sudėtis nebuvo vienalytė: šiaurėje buvusi stipresnė danų kultūrinė įtaka, vakaruose gyveno fryzai, o daugelyje vietovių kalbėta vokiškai. 1848 m. kilo karinis konfliktas dėl Šlėzvigo priklausomybės ir jo politinės ateities.

Antrasis karas dėl šių žemių priklausomybės kilo 1864 m. Danija pralaimėjo karą su Prūsija ir Austrija. Šlėzvigas ir Holšteinas atiteko nugalėtojams, o 1866 m. Prūsija perėmė visą regioną.

Po Pirmojo pasaulinio karo 1920 m. buvo surengtas gyventojų plebiscitas, pagal kurio rezultatus nustatyta dabartinė Vokietijos ir Danijos siena. Šiaurinė Šlėzvigo dalis pasirinko Daniją, o pietinė liko Vokietijai.

Po Antrojo pasaulinio karo Vokietijoje gyvenantys danai kreipėsi į Daniją, prašydami peržiūrėti sieną ir dalį žemių, tuo metu priklausiusių Vokietijai, prijungti prie Danijos, tačiau pastaroji tai padaryti atsisakė.

1955 m. Vokietija ir Danija pasirašė vadinamąją Bonos–Kopenhagos deklaraciją, kuri įtvirtino abiejų šalių tautinių mažumų teises ir sudarė sąlygas taikiam bendram gyvenimui.

Žodžiu, tautinės mažumos čia neatsirado dėl migracijos. Daugelis jų gyveno šiame regione šimtmečius, o valstybių sienos ir tautinės tapatybės formavimasis pakeitė jų politinį statusą.

Danai Vokietijoje

Vokietijoje per visuotinį piliečių surašymą neklausiama apie tautybę, taigi koks esąs tautinių mažumų skaičius – sprendžiama iš mokinių mokyklose, organizacijų narių, renginiuose susirenkančių žmonių skaičiaus. Manoma, kad Vokietijoje gyvena apie 50000 danų tautybės žmonių. Kaip patys pasakoja – ilgą laiką buvo antivokiški, bet vėliau dėl abiejų valstybių vykdomos politikos ir Bonos–Kopenhagos deklaracijos jie keitėsi ir keitėsi jų požiūris į Vokietiją. Tačiau pirmiausiai turėjo pasikeisti pačių vokiečių santykis į juos, kaip tautinę mažumą.

Danai Vokietijoje gali dalyvauti „daniškame“ gyvenime nuo vaikystės iki brandaus amžiaus. Kaip sakė jų atstovas Rasmus Meyer, „esmė būti maksimaliai daniškiems nuo gimimo iki mirties“. Taigi jie turi vaikų darželius, mokyklas, bibliotekas, bažnyčias, sveikatos apsaugos įstaigas, senjorų namus.

Danams, beje, kaip ir mums, svarbiausios yra mokyklos, tai nuo jų priklauso, ar užaugs naujoji karta. Kas jas išlaiko? Šlėzvigo-Holšteino žemėje šios mokyklos iš Vokietijos gauna tokio pat dydžio bazinį finansavimą vienam mokiniui, koks apskaičiuojamas panašaus tipo valstybinėms mokykloms. Taip pat mokyklos gauna panašaus dydžio paramą iš Danijos. 2023/2024 mokslo metais Šlėzvige-Holšteine veikė 40 daniškų mokyklų, kuriose mokėsi 5 776 mokiniai.

Danai yra aktyvūs politiškai, jie turi savo atstovus Šlėzvigo-Holšteino žemės seime. Jau dvi kadencijas jų atstovas yra Berlyne Bundestage. Nors tai tik vienas iš 630 narių, tačiau vis tiek tautinių mažumų balsas yra girdimas. Jis atstovauja ne tik danams, bet ir fryzams.

Daug danų gyvena Flensburge. Lankėme čia esančią danišką biblioteką. Ji apima ne tik pagrindinį padalinį Flensburge, bet ir tris filialus kituose miestuose, du mobiliuosius knygų autobusus, tyrimų skyrių ir archyvą, kultūrinių renginių bei danų kalbos sklaidos veiklą. Biblioteka

Vokiečių mokykla Danijoje

įdarbina 50 žmonių, didžiąja dalimi ji išlaikoma Danijos lėšomis. Ji ne tik kaupia knygas, susijusias su Šlėzvigo istorija, bet ir Vokietijos danų archyvą, atlieka mokslinius tyrimus.

Danų tautinė mažuma susilaukia iš Danijos solidžios finansinės paramos. Danijos Seime veikia komisija, kuri svarsto paramos prioritetus. Kiekvienais metais ji skiria lėšų danų kultūrai, švietimui, žiniasklaidai, bibliotekoms. 2025 m. pagrindinėms organizacijoms buvo paskirta apie 72,5 mln. €. Danų mokykloms ir švietimui 53,1 mln. €, jaunimo organizacijoms 5,5 mln. €, danų centrinei bibliotekai 4,3 mln. €, laikraščiui „Flensborg Avis“ 4,3 mln. €, kultūros asociacijai SSF 4,2 mln. €.

Danų atstovas, paklaustas apie tautiečius kitose šalyse, sakė, kad iš Danijos emigravę žmonės – šios šalies piliečiai, gyvenantys, pavyzdžiui, Švedijoje, Norvegijoje, Jungtinėje Karalystėje ar JAV. Vien dėl to, kad jie yra danai ar Danijos piliečiai, paprastai negauna metinės paramos iš Danijos valstybės.

Fryzų Vokietijoje situacija sunkesnė. Jie neturi savo kilmės valstybės. Fryzų priskaičiuojama nuo 5 iki 10 tūkstančių, jie neturi atskirų savo mokyklų, o jų kalba specifinė tuo, kad esą net keli atskiri dialektai (vien žemyninių yra 6, dar keletas salose). Daugelyje sričių fryzai bendradarbiauja su danais.

Danijos vokiečiai

Vokiečių Danijoje yra žymiai mažiau – 15–25 tūkst. Apie šią bendruomenę pasakojo jų atstovas Peter Asmussen. Šiaurės Šlėzvigo istorija sudėtinga: „Buvome prieš vieni kitus, vėliau šalia vieni kitų, o dabar esame dėl vieni kitų.“ Šis sakinys atspindi, kokį ilgą ir sudėtingą kelią nuėjo šios bendruomenės, tačiau atskleidžia ir rezultatą. Vokiečių istorija Danijoje klostėsi kiek kitaip, taigi šiandien, kaip teigia jų atstovai, neįsivaizduojama, kad vokiečiai Danijos gatvėmis vaikščiotų su savo kilmės šalies vėliavomis, kaip tai gali daryti Vokietijos danai. Tačiau tai Antrojo pasaulinio karo palikimas, kai apie du tūkstančius Danijos vokiečių išėjo savanoriais į Hitlerio armiją. Peter Asmussen pabrėžė, kokie esą privalumai būti tautine mažuma. Jis teigė, kad mes, būdami dvikalbiai ir pažįstantys vienodai gerai dvi kultūras, turime žymiai daugiau galimybių.

Danijos vokiečiai turi savo mokyklas, kur dėstoma vokiečių kalba, turi muziejų, organizacijas, bažnyčias, kur pamaldos vyksta vokiečių kalba. Bažnyčia yra atlikusi labai svarbų vaidmenį taip pat kultūros srityje. Apeigos joje – tai dvasinis išgyvenimas.

Zonderborge (Danijoje) aplankėme vokiečių pagrindinę mokyklą ir muziejų. Danijoje yra 13 pagrindinių vokiečių mokyklų ir viena vidurinė. Jose mokosi apie 1800 mokinių. Mokyklas finansuoja Danija, bet Vokietija skiria papildomą finansavimą.

Zonderborge esantis muziejus atspindi sudėtingą vokiečių istoriją, kur savo vietą randa ir Antrojo pasaulinio karo palikimas, kai vokiečių jaunuoliai, kaip ir pačioje Vokietijoje, buvo auklėjami Hitlerjugend dvasia ir paskui patys savo noru išėjo kariauti. Muziejus surinkęs informaciją apie jų likimus ir tai yra tam tikras perspėjimas kitoms kartoms.

Pabaigai

Seminaro metu ypač įstrigo danų teatro vadovės Anne Stubbe Horn išsakyta mintis: „Kas praranda savo istoriją, praranda pats save.“ Jinai pasakojo apie teatro tradiciją, veiklas, o paklausta, ar jie vaidina ir vokiškai, atsakė vienareikšmiškai – ne. Juk ne čia kelias – mūsų tikslas išsaugoti savo kalbą, tradiciją.

Tačiau turbūt svarbiausia, pagrindinė visos savaitės seminaro ir pažinties su Vokietijos danais bei Danijos vokiečiais mintis būtų tos pačios teatro vadovės išsakytas sakinys: „Gera tautinių mažumų politika yra taikos politika!“ Ne be reikalo mes siūlėme seminaro organizatoriams, jog pakviestų ir Lenkijos savivaldybių bei valdžios atstovus, kad ir jie pamatytų, kaip turėtų būti sprendžiami klausimai.

Nuo karūnavimo iki sukilimo, nuo saulėgrįžos iki lygiadienio

JURGITA STANKAUSKAITĖ

BALTAS METRAŠTININKAS
Kas apsakys tą skausmą, per kurį
Keliauja Lietuva! Lyg prakeikimas
Ją užgulė karai, nesutarimai,
Vaidai visokie, rietenos ir kliaudos.
Atrodo, lyg į šitą mažą kraštą Dievai...

JUODAS METRAŠTININKAS
Dabar jau reik sakyti: dievas.

BALTAS METRAŠTININKAS
...Dievai visas nelaimes būtų siuntę.
Ir kalė Lietuva save kaip kardą.
Kankindamasi kūrė vieną ranką,
Kuri kaip kardą ją pakelt galėtų.

JUODAS METRAŠTININKAS
Gražiai kalbi, tačiau naudos mažai.
Esu jau sakęs tau: svarbiausia faktai.

BALTAS METRAŠTININKAS
...Taip atsirado Mindaugas – karalius
Ir Mindaugas – žmogus.

(Justino Marcinkevičiaus dviejų dalių dramos-poemos „Mindaugas“ ištrauka)

Štai taip Mindaugas, priėmęs krikštą, tapo Lietuvos karaliumi. Pirmu ir paskutiniuoju. Jo sprendimai labai nepatiko žemaičiams. Šie labai priešinosi krikščionybės įvedimui, todėl karalius Žemaitiją užrašė Livonijos ordinui, kad susilpnintų jos priešinimąsi. Žemaičiai, pasižymėję stipria valia ir užsispyrimu, nusprendė nepasiduoti be kovos prieš Mindaugą ir Ordiną. Sukilo žemaičių pagonys, sukėlę 1260-ųjų mūšį šiandieninėje Latvijoje, kur netoliese tyvuliavo Durbės ežeras... nors šiandien istorikai abejoja, ar tikrai metraštininkų liudijimuose turėta omenyje Durbės ežerą, o ne upę ties Jurbarku... Kaip bebūtų, tai buvo vienas žiauriausių baltų mūšių su Ordinu.

Istorijos šaltiniai liudija, kad mūšyje dalyvavę kuršiai su žemaičiais Ordino kariuomenę suskaldė į dvi dalis, dėl ko ji ėmė sklaidytis. Mūsiškiai taip jų nepaliko. Vieną dalį apsupo ir sutriuškino, o kitą – miškuose besislapstančią – persekiojo, kol galutinai nukovė. Šaltiniuose rašoma apie didelį žuvusių karių skaičių. Maža to, kovoje žuvo pats Vokiečių ordino maršalas. Žemaičiai su kuršiais laimėjo ne tik kovą. Jie laimėjo susivienijimą, sustiprėjusią draugystę ir tikėjimą, kad patys gali apsaugoti savo žemes ir senąjį tikėjimą. Be to, Mindaugas turėjo pakeisti savo požiūrį į seną politiką. Vietoje ištikimų sutarčių su kryžiuočiais – žemaičius atgal priėmė į Lietuvos valstybės sudėtį. Atseit pats Lietuvos karalius ėmė gręžtis nuo krikščionybės ir patyliukais garbino senuosius dievus... Taigi, Durbės mūšis buvo lemtingas visomis prasmėmis. Lig šiol istorikai ir etnologai pasakoja, kad lietuvio senoji pasaulėžiūra buvo puoselėjama šimtmečiais, tad ne be reikalo ir šiandien turime tiek daug bendro su protėvių pagoniškąja prigimtimi.

Praėjus daugiau kaip aštuoniems amžiams nuo vykusio Durbės mūšio mes vis dar minime tą baisią dieną, kai senojo tikėjimo dievų garbintojai savo kūnu priešinosi naujam tikėjimui – vieninteliam teisingam krikščionių Dievui, bet anuomet svetimam. Plačiau pasidomėjus šios kovos aplinkybėmis, imama susigyventi su faktais, kad baltai labai mylėjo savo senąsias tradicijas, pasaulėvoką ir gyvenimą darnoje su gamta. Juk visas jų tikėjimas rėmėsi gamtos gyvybingumu, joje įkeltais dievais ir dievukais, gamtos stebuklus saugančiomis deivėmis. Nors Durbės mūšis įvyko liepos mėnesį, mes šį sukilimą prisimename rudens lygiadienio vakarą. Pagonių tikėjimo svarbiuoju momentu, kai palydėjus derliaus metą įeinama į rudens laikotarpį. Atsitiktinumas?

Punsko krašte Durbės mūšis minimas Baltų vienybės dieną – rugsėjo 22-ąją. Lietuvoje šią dieną minimas Saulės mūšis, vykęs 1236 metais, gerokai anksčiau negu Mindaugo karūnavimas. Tačiau abiejų mūšių datos simbolizuoja baltų tautų pergalę ir susivienijimo galią. Todėl Ožkiniuose esančioje Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje baltų tautų palikuonys buriasi paminėti Durbės mūšį, apie kurį kalbama kiek mažiau, nors jo svarba mūsų istorijai yra ne ką mažesnė nei Saulės mūšio. Petro Lukoševičiaus įkurtoje gyvenvietėje rudens lygiadienio paminėti atvyksta vietiniai lietuviai ir svečiai iš Lietuvos. Sutartą valandą giedamas Lietuvos himnas ir suklūstama ties Latvijos ir Prūsijos himnų garsais, o degančių žvakučių liepsna prie Durbės mūšiui skirto paminklinio akmens maloniai nuramina užsibėgiojusias širdis. Tradiciškai Baltų vienybę lydi laužo šviesa ir šiluma, tačiau šį kartą Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje jo nebuvo. Vienybės ugnis degė vaiko rankutėse laikomoje

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Atminimo akmuo Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje

nedidelėje žvakutėje. Bičių vašku kvepianti liepsna simbolizavo taip labai žmonijai reikalingą bičiulystę. Draugystės tą vakarą buvo sočiai. P. Lukoševičius dovanojo dvi austas juostas – vieną Gediminui Kraužliui už 20 metų vadovavimą „Tėviškės aidų“ kolektyvui ir nuolatinį talkinimą gyvenvietės savininko rengiamuose suėjimuose, o kitą Edmundui Pranckevičiui, Lietuvos pasieniečių klubo nariui, kuris esąs vienas pirmųjų Lietuvos pasieniečių, patyrusių sovietų pajėgų išpuolius šalies sienos kūrimo pradžioje. Verta paminėti, kad prie aukuro buvo pagerbtas Lenkijoje gyvenusio Prūsos atstovo Saulis Klakis atminimas. P. Lukoševičius pasakojo, kad tai buvo stipri asmenybė, labai palaikiusi Jotvingių ir prūsų gyvenvietės egzistavimą mūsų krašte, čia jis atvykęs jausdavosi kaip namie, jam gaila būdavo išvažiuoti. Tai buvo daug žinių turintis žmogus, negailėjęs savo atradimais dalintis su kitais.

Pabrėžiant Durbės mūšio reikšmę, rugsėjo 22-oji kažkaip nublanksta, nors jos vakaro magija galėtų sulaukti daugiau dėmesio. Rudens lygiadienis, tai vieni iš dvejų (saulėgrįžos ir lygiadienio) kosminių vartų, pro kuriuos einanti viso pasaulio žmonija ruošėsi dar vieno metų etapo virsmui. Etnologai pasakoję, kad pasaulyje nebuvo tokios tautos, kuri nebūtų atsakingai žiūrėjusi į metų laikų virsmo taškus, kadangi visos jos buvo priklausomos nuo gamtos ir jos pokyčių. Tradiciškai per lygiadienį, kuris, galima sakyti, sutampa su mūsų derlinėmis, žmonės dėkodavo už derlių ir visas gamtos duotas gėrybes. Nuo derliaus kiekio priklausydavo, kaip žmogus išbus tamsiuoju metų laiku, kuris pažymėtas ne tik maisto trūkumo etapais, bet ir suaktyvėjusia anapusinio pasaulio energija. Tai buvo laikas, kai imta dažniau minėti mirusiuosius, mąstyti apie dvasinį gyvenimą, protėvių išmintį. Šiandien per lygiadienį, kai diena ir naktis trunka lygiai po 12 valandų, žmonės gyvena įprastą kasdienybę, nudažytą bėgimu, gerų rezultatų siekimu, planų įgyvendinimu. Lygiadienis tarsi neegzistuoja, bet juk Žemė kaip sukosi, taip sukasi, dovanodama Saulės ir Mėnulio lygų ritmą. Kosmose vyksta perversmas, o mes tarsi jame nedalyvaujame, tačiau iš tiesų būname visu kūnu. Visata mus nejučiomis veikia ir ruošia rudens tamsai, atnešančiai daugiau rimties ir nuovargio, ir apsnūdimo... Netyčia užsinorime pasiimti knygą paskaityti, pasišildyti prie židinio, daugiau pabūti su šeima, o išsiderinęs kūnas nuo vasaros greičio ieško darnos, pasisėdėjimo praeities ir dabarties istorijose...

BALTAS METRAŠTININKAS

Taigi
Kad aš ir pats dabar jau nežinau,
Kur čia tikrovė, kur tik mano sapnas.
O kas gi ta tikrovė? Trumpas sapnas,
Kurį kiekvienas vis kitaip sapnuojam.
Kol atsibundam ir užmirštam viską.
Akimirksnis, kurs štai dabar praėjo,
Jau nepriklauso mums, o tas, kursai
Dar tik ateis, – mums taipgi nepriklauso.
Tik dabarties akimirksnis. Štai tas
Kalėjimas, kur esam uždaryti.
Pro vieną jo plyšelį mus pasiekia
Mažytis spindulėlis ateities.
Pro kitą jo plyšelį prasiskverbia
Dulkelė praeities. Bet mes nežinom,
Kur linkui juda dabartis. Vadinas,
Mes net nežinom, taip, mes net nežinom,
Kur praeitis, kur ateitis.

(Justino Marcinkevičiaus dviejų dalių dramos-poemos „Mindaugas“ ištrauka)

Kelionė į Švediją – per Baltijos bangas iki vėjo malūnų salos

Dalia Makauskienė

Spalio 6–8 dienomis VII–VIII klasių mokiniai leidosi į kelionę. Tai buvo puiki proga pažinti kaimyninės šalies istoriją, kultūrą, architektūrą, gamtą ir tradicijas, o kartu parsivežti visą bagažą nepamirštamų įspūdžių.

Kelionės metu aplankėme Gdanską, plaukėme Baltijos jūra į Švediją, susipažinome su Karlskronos ir Kalmaro miestais, apžiūrėjome Elando salą, o grįždami užsukome į vieną gražiausių Lenkijos istorinių miestų – Torunę.

Pirmoji diena – Gdanskas ir kelionė keltu į Švediją

Kelionę pradėjome ankstų rytą. Važiuoti buvo patogu, todėl laikas neprailgo, ir jau 14 val. lankėmės Hevelianum mokslo centre, kur dalyvavome edukacinėje programoje. Tai buvo puiki galimybė mokytis, tyrinėti, eksperimentuoti ir atrasti mokslo pasaulį.

Vėliau visi drauge pasivaikščiojome po istorinį Gdansko centrą. Aplankėme Žaliuosius vartus, Ilgąją krantinę, garsųjį viduramžių uosto kraną (Żuraw), Mariacka gatvę, Švč. Mergelės Marijos bažnyčią, Karališkąją koplyčią, Didįjį arsenalą, Aukštutinius vartus, Kankinimų rūmus ir Kalėjimo bokštą. Pasivaikščiojome Auksinių vartų link, apžiūrėjome Uphageno namą, miesto rotušę, Artūro rūmus, Neptūno fontaną ir Auksinį namą. Pajutome ypatingą Gdansko atmosferą ir pasigrožėjome turtingu miesto istorijos bei architektūros paveldu.

Džiaugėmės, kad net dvi valandas galėjome skirti laisvalaikiui prekybos centre „Forum Gdańsk“. Čia buvo galima įsigyti smulkių lauktuvių, apsipirkti ir net pavakarieniauti.

Vėliau vykome į Gdynę. Trumpam stabtelėjome keleivių terminale, o apie 23 val. keltu „Stena Spirit“ išplaukėme į Švediją. Įsikūrėme keturvietėse vidinėse kajutėse, skaniai pavakarieniavome ir mėgavomės vakaru kelte.

Iš Pūnsko mokyklos archyvo

Antroji diena – Švedijos atradimai: Karlskrona, Kalmaras ir Elando sala

Rytą pradėjome pusryčiais kelte. Čia mūsų laukė švediško stalo vaišės. Po pusryčių vykome į Karlskroną – miestą, garsėjantį savo salynu, jūrų istorija ir išskirtine padėtimi prie Baltijos jūros. Pažintį su miestu pradėjome nuo Bryggareberget apžvalgos aikštelės. Iš čia atsivėrė įspūdinga Karlskronos ir aplinkinių salų panorama. Miestas išsidėstęs daugiau nei trisdešimtyje salų, todėl kraštovaizdis išties ypatingas. Ekskursijos metu apžiūrėjome miesto aikštę, jaukų medinių namų rajoną Björkholmen ir Karališkąją krantinę, nuo kurios atsivėrė vaizdas į XVII a. įkurtą karinį uostą.

Labai džiaugėmės galėdami apsilankyti ir Jūrų muziejuje – vienoje svarbiausių Karlskronos lankytinų vietų. Čia eksponuojami laivų modeliai, laivų pirmagalių figūros, įrengtas povandeninis tunelis. Mūsų kelionės vadovė, žavinga ir puikiai savo darbą išmananti gidė, supažindino mus su Švedijos karinio laivyno istorija.

Keliavome toliau, vieno įspūdingiausių tos dienos objektų link – maždaug šešių kilometrų ilgio

Iš Punsko mokyklos archyvo

Elando tilto, jungiančio žemyninę Švediją su Elando sala. Stabtelėjome Svinö saloje, iš kurios atsivėrė puikus tilto vaizdas.

Gidė papasakojo, kad pervažiavę tiltą pasieksime Elando salą, garsėjančią vaizdingu kraštovaizdžiu ir tradiciniais vėjo malūnais. Salos panorama – išskirtinio grožio, būtent čia galima pajusti ramų Švedijos gamtos ritmą.

Prieš tęsdami kelionę, pietavome azijietiškame restorane, kurį rekomendavo „Stena Line“ kelionės vadovė. Išties buvo neapsakomai skanu – autentiška ir neužmirštama!

Po pietų mūsų laukė maždaug už 90 kilometrų esantis Kalmaras. Keliaudami sužinojome daugiau apie Švedijos kultūrą, tradicijas, šalies gyventojus, vikingus, briedžius, garsiąją grupę „ABBA“ ir kitas įdomybes. Net išmokome keletą naudingų švediškų žodžių!

Atvykę į Kalmarą, pirmiausia aplankėme pilį – įspūdingą renesansinę tvirtovę, įsikūrusią saloje ir apsuptą gynybinių pylimų bei bastionų. Jos kiemuose ieškojome Lietuvos ir Lenkijos istorijai svarbių pėdsakų, susijusių su 1599 m. pilį gynusiais Žygimanto Vazos šalininkais. Nuo pylimų galėjome grožėtis miesto panorama ir kitoje sąsiaurio pusėje plytinčia Elando sala. Vėliau pravažiavome pro istorinį Kalmaro centrą, esantį Kvarnholmen saloje, ir pamatėme didingą barokinę katedrą, stovinčią pagrindinėje miesto aikštėje.

Po turiningos dienos grįžome į Karlskroną ir vykome į keltų terminalą. Keltu išplaukėme atgal į Gdynę. Pavakarieniavę ilsėjomės po įspūdžių kupinos dienos.

Trečioji diena – žavingoji Torunė ir kelionė namo

Apie 8.45 val. atplaukėme į Gdynę – čia baigėsi mūsų kelionė jūra. Autobusu išvykome į Torunę – miestą, garsėjantį gotikine architektūra, istoriniu senamiesčiu ir gardžiaisiais meduoliais.

Atvykę leidomės į ekskursiją po Torunės senamiestį ir naująją miesto dalį. Pamatėme rotušę, Mikalojaus Koperniko paminklą, Artūro rūmus ir Šv. Jonų katedrą, pasivaikščiojome Plačiąja gatve bei Vyslos pakrante. Taip pat apžiūrėjome Vienuolyno vartus, Tilto vartus ir garsųjį Kreivąjį bokštą – vieną iš miesto simbolių. Torunė mus pasitiko viduramžių dvasia, jaukiomis gatvelėmis ir turtinga istorija.

Apsilankėme Gyvajame meduolių muziejuje. Čia susipažinome su Torunės meduolių kepimo tradicijomis, sužinojome jų istoriją ir turėjome galimybę iš arčiau pažinti šį išskirtinį miesto kultūros paveldą. Įdomiausia tai, kad patys išsikepėme meduolių!

Apie 16 val. mūsų laukė vėlyvi pietūs restorane „Oberža“. Tai buvo paskutinė puiki kelionės stotelė. Pasistiprinę ir įsigiję suvenyrų bei lauktuvių artimiesiems, išvykome atgal į Punską.

Net sunku patikėti, kad per tris dienas aplankėme tiek daug skirtingų vietų! Susipažinome su Švedijos istorija ir kultūra, pamatėme Baltijos jūros salyną, didingas pilis, istorinius senamiesčius. Taip pat atradome mokslo pasaulį, susipažinome su senosiomis amatininkų tradicijomis ir praplėtėme savo akiratį. Kelionė suteikė daug džiaugsmo, naujų žinių ir gražių prisiminimų.

Iš Punsko mokyklos archyvo

Lietuviai mokiniai Lenkijos Seime

Povilas Pakutka

Spalio 19 dieną Varšuvoje, Lenkijos Respublikos Seime, vyko XXXII Vaikų ir jaunimo seimo posėdis. Jame dalyvavau kaip Lenkijos lietuvių tautinės mažumos atstovas. Tai buvo puiki galimybė iš arčiau susipažinti su Lenkijos parlamento darbu ir pristatyti mūsų bendruomenę.

Į renginį lietuvių tautinės mažumos atstovai atvyko iš keturių mokyklų: Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos, Punsko Kovo 11-osios licėjaus, Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos bei Vidugirių pagrindinės mokyklos. Kartu su baltarusių, totorių, ukrainiečių ir slovakų atstovais buvome specialiai į jį pakviesti. Tuo tarpu kiti mokiniai į Vaikų ir jaunimo seimą pateko pagal bendrąją atrankos tvarką: burtų būdu buvo atrinktos mokyklos, o jose – norintys dalyvauti mokiniai.

Atvykus į Seimą, mus pasitiko atstovė tautinių mažumų klausimams ir palydėjo į susitikimą su šios srities specialistais. Jie papasakojo apie savo pareigas ir veiklą, kurios tikslas – užtikrinti, kad tautinių mažumų balsas būtų girdimas visuomenėje, o jų patirtys, kultūra ir tapatybė sulauktų deramo dėmesio.

Iš Teresės Jančiulytės asmeninio albumo

Punsko ir Seinų krašto mokiniai bei juos lydinti mokytoja Teresė Jančiulytė su LR Seimo pirmininku Vlodzimiežu Čažasty

Man šis susitikimas buvo viena įsimintiniausių vizito dalių. Klausydamasis minėtų specialistų pasakojimo supratau, kad mano tautos kalba ir kultūra yra svarbios ir kad jų išsaugojimui Lenkijoje skiriama dėmesio. Kaip lietuvių tautinės mažumos atstovui, man buvo svarbu pajusti, kad mūsų bendruomenė nėra pamiršta ir kad jos balsas gali pasiekti valstybės institucijas.

Po šio susitikimo nuvykome į Lenkijos Seimo pirmininko Vlodzimiežo Čažasty (Włodzimierz Czarzasty) kabinetą, kur turėjome galimybę su juo susitikti. Vėliau apsilankėme pagrindinėje Seimo posėdžių salėje, kurioje dirba Lenkijos parlamentarai. Ten iškilmingai prasidėjo XXXII Vaikų ir jaunimo seimo posėdis.

Šių metų posėdžio tema buvo „Kokie klausimai šiandien rūpi jaunimui?“. Buvo aptariamos įvairios jaunimui svarbios problemos, susijusios su mokykla, kasdieniu gyvenimu, mokymosi krūviu, patyčiomis, santykiais su kitais žmonėmis ir jaunimo psichologine gerove. Diskusijos parodė, kad jaunimas turi savo nuomonę apie visuomenėje vykstančius

Iš Teresės Jančiulytės asmeninio albumo

Pasivaikščiojimas po Varšuvą

procesus ir nori, kad suaugusieji į ją atsižvelgtų.

Posėdyje kalbėjo aukšti valstybės pareigūnai ir kiti svarbūs svečiai. Tarp jų buvo Seimo pirmininkas Vlodzimiežas Čažasty, švietimo ministrė Barbara Novacka (Barbara Nowacka), vaikų teisių ombudsmenė Monika Horna-Ciesliak (Monika Horna-Cieślak) ir Seimo Vaikų ir jaunimo reikalų komisijos pirmininkė Monika Rosa. Taip pat dalyvavo žurnalistė, keliautoja ir fondo „UNAWEZA“ įkūrėja Martyna Vojciechovska (Martyna Wojciechowska), kuri daug dėmesio skiria vaikų ir jaunimo gerovei.

Svarbiu šio susitikimo akcentu tapo Punsko Kovo 11-osios licėjaus mokinės Gabijos Stoskeliūnaitės pranešimas apie lietuvių tautinę mažumą. Gabija pristatė jauniesiems Seimo nariams lietuvių bendruomenės gyvenimo aktualijas ir priminė, kaip svarbu puoselėti tautinę tapatybę, gimtąją kalbą bei kultūrą. Jos pasisakymas leido atkreipti dėmesį į Lenkijoje gyvenančios lietuvių bendruomenės patirtis ir tai, kaip svarbu išsaugoti savo tautinį savitumą.

Dalyvavimas Vaikų ir jaunimo seime man buvo ne tik galimybė pamatyti, kaip dirba Lenkijos parlamentas, bet ir svarbi patirtis atstovaujant savo bendruomenei. Šis vizitas parodė, kad jaunimo nuomonė yra svarbi, o skirtingų tautų ir kultūrų žmonės turi turėti galimybę būti išgirsti.

Iš Varšuvos grįžau su naujomis žiniomis ir geresniu supratimu apie valstybės institucijų veiklą. Tačiau svarbiausia man buvo galimybė atstovauti Lenkijos lietuviams ir pajusti, kad mūsų kalba, kultūra bei tapatybė yra svarbios. Ši patirtis dar kartą priminė, kad tautinės tapatybės išsaugojimas priklauso ir nuo mūsų pačių – nuo to, kaip puoselėjame savo kalbą, tradicijas ir kultūrą bei kaip drąsiai pristatome savo bendruomenę kitiems.

Ką man reiškia būti lietuve Lenkijoje?

Gerbiami ponios ir ponai,
mieli kolegos ir kolegės!

Pirmiausia norėčiau padėkoti už kvietimą ir suteiktą galimybę pasisakyti XXXII Vaikų ir jaunimo seimo sesijoje.

Aš vadinuosi Gabija Stoskeliūnaitė, esu Punsko Kovo 11-osios licėjaus lietuvių mokomąja kalba mokinė. Atstovauju jaunimui, priklausančiam lietuvių tautinei mažumai, kuri nuo seno gyvena šiose žemėse – Palenkės vaivadijos šiaurės rytų dalyje, Punsko, Seinų ir Suvalkų apylinkėse. Mūsų licėjuje mokosi šiuo metu trijų šioje teritorijoje veikiančių pagrindinių mokyklų, kuriose mokoma lietuvių kalba, absolventai.

Mokausi savo gimtąja kalba – lietuvių kalba, kuri man yra svarbi mano tapatybės dalis. Mūsų licėjuje visi dalykai, išskyrus lenkų kalbą, Lenkijos istoriją ir geografiją, yra dėstomi lietuvių kalba, o lietuvių kalbos mokymuisi skiriamos 4 pamokos per savaitę. Taip pat mokomės Lietuvos istorijos ir kultūros bei Lietuvos geografijos. Lenkų kalbos mokomės kaip valstybės, kurios piliečiai esame, kalbos. Visa tai suteikia mums galimybę tobulėti, įgyti žinių ir kartu puoselėti savo paveldą.

Teisę mokytis gimtąja kalba mums garantuoja, be kita ko, Lenkijos Respublikos Konstitucija, Švietimo sistemos įstatymas, Švietimo įstatymas, Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymas. Taip pat svarbūs įgyvendinamieji teisės aktai, reglamentuojantys tautinių mažumų kalbų mokymo organizavimą.

Mūsų licėjuje brandos egzaminai vyksta tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir kitose Lenkijos mokyklose, tačiau abiturientai turi laikyti privalomąjį lietuvių kalbos egzaminą raštu ir žodžiu. Pagal galiojančius teisės aktus taip pat galime laikyti kitų bendrojo ugdymo dalykų, pavyzdžiui, matematikos, biologijos, chemijos ir fizikos, egzaminus lietuvių kalba. Mūsų licėjaus absolventai yra pasirengę studijuoti tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje. Apie 50 proc. absolventų studijuoja Lietuvos universitetuose.

Tačiau mūsų licėjus yra kur kas daugiau nei tik žinių įgijimo vieta. Mokykloje veikiantys šokių kolektyvas ir choras, Lietuvos valstybinių švenčių minėjimai, susitikimai su kūrėjais bei gausūs kultūriniai renginiai padeda mums pažinti ir puoselėti savo protėvių kalbą, istoriją bei tradicijas. Mokykla padeda mums stiprinti ryšius su savo bendruomene ir su pasididžiavimu puoselėti lietuviškąją tapatybę.

Kartu jaučiame nerimą dėl Europoje ir Lenkijoje stiprėjančių nacionalistinių nuostatų bei priešiškumo tautinėms mažumoms. Baiminamės, kad tokios nuotaikos gali mažinti žmonių, kurie skiriasi savo kalba ar kultūra, saugumo ir priėmimo jausmą.

Todėl norime gyventi Lenkijoje, kur įvairovė būtų vertybė, o ne susiskaldymo priežastis. Norime būti tikri, kad mūsų teisė mokytis gimtąja kalba, puoselėti tradicijas ir išsaugoti savo tapatybę bus gerbiama ir ateities kartų.

Dėkoju už dėmesį.

Lietuvos pažinimas – svarbus Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos ugdymo baras

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Rugsėjį ir spalį Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai dalyvavo pažintinėse išvykose, kurios padėjo geriau pažinti Lietuvos istoriją, literatūrą, meną ir gamtą. Tuo būdu mokykla vykdė projektą „Lietuvių literatūros, Lietuvos istorijos ir gamtos pažinimas“.

Aštuntokai Marijampolėje aplankė Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejų bei Lietuvos kariuomenės LDK Vytenio bendrosios paramos logistikos batalioną. Aštuntokai ir penktokai, lankydami su Lietuvos partizanais susijusias vietas, nuvyko į Druskininkus, kur lankė Rezistencijos ir tremties muziejų bei savo akimis pamatė, kokiomis sąlygomis bunkeriuose partizanai gyveno. Pamatė autentišką bunkerį, esantį prie Ratnyčios upės. Vėliau keltu persikėlė per Nemuną.

Penktokai ir aštuntokai Druskininkuose

Septintokai Kudirkos Naumiestyje dalyvavo edukacijoje Vinco Kudirkos muziejuje ir aplankė su jo gyvenimu bei Lietuvos istorija susijusias vietas. Muziejuje matė istorinius vaizdus, kai dar kitapus upės buvo miestas Širvinta. Šiuo metu nei žymės nėra likę, kad ten gyvenę žmonės.

Pradinukai Druskininkuose susipažino su V. K. Jonyno kūryba, dalyvavo edukacijoje ir apžiūrėjo miesto įžymybes.

Šeštokai ir penktokai vyko į Metelių regioninį parką, kur turėjo galimybę susipažinti su šiam regionui būdinga gamta.

Įėjimas į partizanų bunkerį prie Ratnyčios upės

Trečiokai ir ketvirtokai Lazdijų viešojoje bibliotekoje susitiko su rašytoja ir iliustratore Gabija Gasiunas, kūrybinėse dirbtuvėse kūrė ir iliustravo savo pasakas. Išvykų metu mokiniai mokėsi už klasės ribų, gyvai pažino Lietuvos istoriją ir kultūrą, susitiko su kūrėjais bei išbandė kūrybines veiklas. Išvykos organizuotos įgyvendinant Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos projektą „**Lietuvių literatūros, Lietuvos istorijos ir gamtos pažinimas**“, kurį rėmė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Iš Seinų „Žiburio“ archyvo

Metelių regioninio parko muziejuje

Iš Seinų „Žiburio“ archyvo

IV–VI klasių mokiniai prie Dusios ežero

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Išgirsti miško alsavimą (užrašai iš Kreivėngirio)

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Božena Bobin

Šiemet nuo pavasario iki rudens labai daug laiko praleidau miške. Ir todėl, kad tiesiog mėgstu jame būti, ir todėl, kad studijuoju miško terapiją. Viena iš kurso sąlygų bei užduočių buvo susirasti tam tikrą vietą ar gamtos objektą ir stebėti kiek įmanoma dažniau, per ilgesnį laiko tarpą.

Taigi, susiradau tokią vietą Kreivėngiryje (Giluišgiryje). Ieškojau tokios, kuri būtų atokiau nuo miško keliukų ir takų, bet kartu ne per toli nuo įėjimo. Tokios, kur būtų galima ramiai pabūti, stebėti ne tik medžius ar augalus, bet ir kokį nors vandens telkinuką, paukščius bei gyvūnus. Dabar galvoju: ar aš pati tą vietą susiradau, ar vieta tiesiog pasikvietė mane pas save...

Kai atėjau tenai pirmą kartą – o tai buvo gegužės vidurys, – atrodė, nieko ypatingo: eglės, samanos, uogienojų šakelės, o prieky – alksnynas, mirkstantis nedidelėje, gan nusekusioje kūdroje. Susiradau tada patogų kelmuką, atsisėdau ir apsidairiau. Miško terapijos kurso nuorodose buvo patarta pasirinktoje vietoje pabūti bent tiek, kad specialiame miško dienoraštyje užsirašytum pastebėjimus, apmąstymus, tą akimirką kilusias mintis. Esu išmokusi ilgai pabūti

Boženos Bobin nuotr.

viena, tad nebuvo sudėtinga išsėdėti vienoje vietoje pusvalandį, valandą ar ilgiau... Įjungus dėmesingumo režimą, staiga ėmiau pastebėti tai, ko apgaubdamas bendru žvilgsniu iškart nematai.

Pavyzdžiui, priešais mano stebėjimo postą – samanotą kelmą – augo pataisai. Žinojau, kad šie ištisus metus žaliuojantys augalai yra saugomi, tad praeidavau pro juos atsargiai, stengdamasi neužminti. Kadangi jie ūgliais vijosi aplink mano kelmuką, pasidomėjau daugiau ir sužinojau, kad tai vieni seniausių augalų Žemėje – jų pirmtakai vešėjo prieš 360–300 mln. metų. Tai labai jautrūs augalai: nauji, iš sporų, jie pradeda dygti tik po septynerių metų, glaudžioje simbiozėje su grybais (mikorizėje), o augimo procesas trunka 20–30 metų. Be to, šį augalą išrovus, kitas toje pačioje vietoje gali niekada nebeužaugti. Jie mėgsta drėgnus spygliuočių ir mišriuosius miškus – toks ir yra Kreivėngiris.

Nuo šiol vis įdėmiau į tuos pataisus žiūrėjau, stebėjau jų augimą. Ir pamačiau, kad prie eglės, aplink kurią jie vešėjo, vietomis buvo išdžiūvę, parudavę – o tai reiškė, kad juos užgavo, prispaudė kažkieno pėdos. Atsakymas atėjo labai greitai: pakėlus akis aukščiau, eglės kamiene pamačiau nubrėžtą raudoną brūkšnį. O toks ryškiai raudonas brūkšnys arba taškas reiškia viena: netrukus medis bus nukirstas... Taigi, atėjęs paženklinti medžio žmogus nežiūrėjo po kojomis – tiesiog žengė per gležnus pataisų stiebelius tiesiai prie kamieno...

Lankydama savo stebėjimo vietą kas savaitę per keletą mėnesių mačiau, kaip pataisų „šeimyna“ drąsiai skverbėsi vis gilyn į visas puses aplink eglę ir čia pat prie mano kelmo. Sėdėti ant jo vėliau atsisakiau – nesinorėjo trukdyti gyvai miško ekosistemai.

Būtent čia ir atsiveria erdvė, bylojanti apie ryšius – ne tik pačios gamtos objektų sąsajas, bet ir gamtos bei žmogaus santykį. Būtent tam ir skirta ši miško terapijos kurso užduotis – stebėti, būti, jausti vietą, objektus, gyvus organizmus. Jei įdėmiai žvelgi ir analizuoji, bematant suvoki, kaip glaudžiai esame susiję: miškas ir žmonės. Tai nėra pasakojimas vien apie giedančius paukštelius ir skraidančius drugelius. Čia vyksta amžina kova už būvį ir išlikimą – būna laimėjimų, būna ir pralaimėjimų. Gimimas-gyvybė-mirtis ir vėl gimimas... gal tik keičiasi formos, pavidalai, medžiaga.

Užsimezgus ryšiui, pradedame suvokti tam tikras taisykles, priklausomybes ir sąlygas, pradedame labiau (už)jausti. Pataisai ir eglė auga tiesiog dėl to, kad atsitiktinai sėkla ar spora nukrito būtent toje vietoje, kur buvo palankios sąlygos – pavyzdžiui, dirva, kurioje veikė gyvas požeminis grybų tinklas. Prireikė daugelio metų, kol medis ir pataisai suvešėjo... Tačiau jų dienos jau suskaičiuotos miškininkų lentelėse. Tai byloja eglės kamiene nubrėžtas raudonas brūkšnys. Kreivėngiryje tokių brūkšnių ar taškų būta daug, o kiek dar jų yra, kiek bus... Einu takais ir dažnai matau sujauktą miško ramybę, vietomis – rikiuotes pasmerktų medžių... Po mėnesio, pusmečio ar metų tos vietos atrodys visiškai kitaip. Kreivėngiris – tai valstybinis, ūkinis miškas, taigi toks jo likimas, bet... tai nekeičia fakto, kad kiekvieną kartą kažkas suvirpa širdyje, kai prieš akis ir po kojomis guli parblokšti, nukirsti medžiai, išdarkyta miško paklotė...

Praleisdama vis daugiau laiko miške, pasąmonėje vis atgaivinu „Mažajame prince“ (Antoine de Saint-Exupéry) išreikštą mintį: „Suprasti galima tik tai, ką prisijaukini. Žmonės jau nebeturi laiko ką nors suprasti. Jie perka gatavus daiktus parduotuvėse. Tačiau nėra tokių parduotuvių, kur parduodami draugai, todėl žmonės nebeturi draugų.“ Šią mintį galima suprasti ir tiesiogiai. Išskyrus gyvybiškai svarbius poreikius (pavyzdžiui, statybines medžiagas ar kurą), didžiulė miško dalis šiais laikais atsiranda parduotuvėse kaip baldai, nugula jų lentynose kaip niekučiai, smulkmenos, popierius... Daiktai, kurie anksčiau ar vėliau bus išmesti ir pakeisti naujais. Tačiau gyvo medžio – draugo, kuris kažkam buvo namai, maisto sandėlis, pavėsis, drėgmės rezervuaras – nebeliko. O naujam užaugti, kaip ir ekosistemą reguliuojantiems pataisams, prireiks daugelio dešimtmečių.

Gal pakanka tiesiog nueiti į mišką... Pabūti tenai tylint ir stebint. Tada suvoktume, kas yra tie tikrieji draugai... Gal tuomet ir raudonų taškų ar brūkšnių ant medžių būtų bent kiek mažiau.

Lietuvos žiniasklaida

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS
2026 10 12–28

Šįkart daugiausia žiniasklaidos dėmesio sulaukė pateiktas 2027 metų biudžeto projektas, Mindaugo Sinkevičiaus vadovaujamos Vyriausybės darbo 100 dienų sukaktis ir kabineto finansų ministras Taurimas Valys.

Šimtąją dabartinės Vyriausybės darbo dieną Seimui buvo pateiktas kitų metų valstybės biudžeto projektas, kuris sulaukė nemažai kritikos net iš valdančiosios koalicijos partnerių. Kaip rašė laikraštis „Lietuvos rytas“, vienas valdančiosios koalicijos partijos Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ (DSVL) lyderių, buvęs premjeras Algirdas Butkevičius itin piktinosi, kad biudžeto projektas buvo rengiamas be jokių konsultacijų su partneriais. Jis netgi užsiminė, kad už šį dokumentą frakcija balsuos laisvai – nebūtinai visi jį palaikys.

Nepatenkinti buvo ir kiti koalicijos partneriai – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga. „Skaičiai, nurodyti kitų metų biudžeto projekte, itin niūrūs. Lietuva pripažįsta, kad kitais metais pažeis Mastrichto kriterijų, kuriame nurodyta, kad valstybės biudžeto deficitas negali viršyti 3 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP). Projekte minimas skaičius – 3,8 proc.“, – rašė dienraštis.

Skaičiuojama, jog 2028 metais deficitas pasieks jau 4,6 proc. Prezidentūra, pritarusi pateiktam biudžeto projektui, nurodė, kad iki 2029 metų deficitas vėl turėtų nusileisti iki 3 proc. ribos.

Anot „Lietuvos ryto“, „finansų ministras T. Valys kol kas negalėjo paaiškinti, kaip tai įmanoma padaryti“. Be skolintų milijardų čia niekaip neapsieisi, todėl pagal 2027–2029 m. Vyriausybės skolinimosi programą Lietuva 2027 metais iš viso planuoja pasiskolinti tikrai nemažai – per 8 mlrd. eurų iš tarptautinių finansų rinkų bei kitų oficialių kreditorių. Tačiau skolą reikės grąžinti... Ir dar su procentais.

Pamačius skaičiavimus, kiekgi tokios skolos aptarnavimas kainuos, ne vienam gali akys ant kaktos iššokti: jau kitais metais tai turėtų viršyti milijardą eurų (iš biudžeto projekte numatomų 22,16 mlrd. eurų, įskaitant Europos Sąjungos (ES) lėšas, pajamų), o 2029-aisiais gali prisieiti atiduoti ir 2 mlrd. eurų.

Kur tuos pasiskolintus milijardus numatoma „padėti“? Net 4,8 mlrd. eurų – krašto gynybai (iš visų NATO šalių daugiausia), pensijos augs per 9 proc. Daugiau ar mažiau didės teisėjų padėjėjų, statutinių pareigūnų, kultūros ir meno, mokslo darbuotojų, trenerių ir mokytojų vidutinė mėnesio alga. Daugiau nei pusšimčiu eurų didės minimalus mėnesio atlyginimas. 150 mln. eurų planuojama skirti šeimos paketui, kuriame numatyta parama būstui įsigyti, vaikų priežiūros ir užimtumo paslaugoms, nemokamam pradinukų maitinimui (tiesa, jis bus įvedamas laipsniškai).

Pirmasis 2027 m. biudžeto projekto svarstymas Seimo posėdyje numatomas 2026 m. lapkričio antrojoje pusėje. Premjeras Mindaugas Sinkevičius žadėjo pakalbėti su mažesniaisiais koalicijos „broliais“ dėl palaikymo. Bet ar jam pasiseks pakeisti jų požiūrį?

Panašu, jog Lietuvos gyventojų laukia niūroka ateitis, kai iš vargingo šalies biudžeto reikės atseikėti milijardus skoloms. Juk jau šiandien, pasak portalo lrt.lt, skurdo riziką šalyje patiria kas penktas gyventojas, pernai skurdas buvo didžiausias ES. Pažeidžiamiausios gyventojų grupės išlieka tos pačios – bedarbiai, senjorai (taip gražiai vadinami pensininkai), vieniši asmenys, žmonės su negalia, vieniši tėvai.

Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo (NSMOT) duomenimis, bendras skurdo rodiklis Lietuvoje pernai buvo didžiausias ES nuo 2018-ųjų – 22,6 proc. Artimiausi „vargo kaimynai“ – „braliukai“ latviai, bulgarai, graikai, kroatai.

NSMOT direktorės Aistės Adomavičienės teigimu, per pastaruosius penkerius metus augo net ir dirbančių žmonių skurdo rizika, o tai reiškia, kad darbas Lietuvoje neapsaugo nuo rimtų sunkumų gyvenime. Geriausia vieta, kokią Lietuva yra kada pasiekusi pagal skurdo rodiklius – penkta nuo galo ES.

Kai valdantieji ir opozicija Seime dėl ko nors sutaria be „akių draskymo“, tai būna, galima sakyti, neeilinė diena Lietuvos politiniame gyvenime. Dažniausiai abi pusės turi visiškai priešingą nuomonę bet kokiu klausimu. Tačiau T. Valys, iki tol dirbęs užsienio reikalų viceministru, o liepą paskirtas finansų ministru M. Sinkevičiaus Vyriausybėje, nuo pirmų dienų negailestingai tarkuojamas ir opozicijos, ir valdančiųjų, ir ekspertų. Komplikuoti jo santykiai ir su žiniasklaida. Net ministro bendrapartietis, Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas, socialdemokratas Algirdas Sysas po T. Valio prisistatymo pavadino jį „kosmonautu“.

Ingrida Šimonytė iš opozicijos po diskusijų frakcijoje su T. Valiu pareiškė, kad ją išgąsdino būsimo ministro kompetencijos stoka. Pasak jos, T. Valys į specifinius klausimus atsakinėjo tik iš „bendro išsilavinimo“, o ne remdamasis realiomis finansų valdymo žiniomis. „Kažkas

ten išpūtęs burbulą, kad aš ten iš dangaus nukritęs ir nieko bendro neturiu. Tai visiškas šmeižtas – kampanija vykdoma, jaučiuosi savo vėžėse“, – į kritiką atsakinėjo ministras.

Praėjo 100 M. Sinkevičiaus vadovaujamo ministrų kabineto dienų, tačiau finansų ministrui kritikos nė kiek nesumažėjo. Kaip rašė portalas lrt.lt straipsnyje „100 dienų išgyvenusioje Vyriausybėje silpniausia grandis – finansų ministras“, premjero „laukia svarbiausia užduotis – suderinti biudžetą, tačiau, panašu, dar didesnis iššūkis – finansų ministras T. Valys, nes jį kritikuoja ir opozicija, ir savi – koalicijos partneriai“.

Opozicija svarstė, kad, matyt, T. Valys apskritai nesupranta, ką reiškia eiti finansų ministro pareigas. „Jis jau ministrui pirmininkui našta. Jei neišmoks, neįgis pakankamos patirties, suvokiant, kad jis – dešinioji ministro pirmininko ranka ir nuo jo daug kas priklauso, ta našta gali tapti nepakeliama“, – sakė konservatorių vadovas Laurynas Kasčiūnas. Jam pritarė parlamentarė Agnė Širinskienė: „Matyt, čia jau yra paties premjero garbės reikalas turėti tokį ministrą, kuris nedarytų gėdos. Dabar, deja, matome, kad kiekvienas ministro išėjimas tampa fiasko ir gėda, o atsakomybė krenta ne tik pačiam ministrui, bet ir premjerui.“

„Dėl finansų ministro klaustukų yra, atrodo, nelabai susitvarko su darbu“, – teigė opozicinio Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnė Viktorija Čmilytė-Nielsen. „Nereikia apgaudinėti, kad ankstesni finansų ministrai buvo labai mėgiami, bet jie bent jau buvo labai konkretūs, kaip kirviai su tais skaičiais. O dabar yra labai daug šou elementų, kažkokios kalbos, atsikirtimų, sąmojingumo“, – ministro veiklą komentavo DSVL pirmininkas Virginijus Sinkevičius.

Nors premjeras T. Valį palaiko („Pasitikiu ir manau, kad visa Vyriausybė, ne tik T. Valys <...> dirba stabiliai ir tikiuosi, kad taip bus ir ateity“), – yra pastebinčiųjų ženklus, kad finansų ministrui jau ruošiama pamaina. Nedrąsiai minimos ir pavardės: viceministrė Lineta Jakimavičienė ir buvęs finansų ministras Rimantas Šadžius.

Pavasarį Valstybinės augalininkystės tarnybos korupcijos byloje įtarimų sulaukęs ir dėl to iš DSVL pirmininko pareigų pasitraukęs buvęs Seimo pirmininkas, ekspremjeras Saulius Skvernelis davė išskirtinį interviu portalui lrytas.lt. Anot pašnekovo, sprendimas žengti į politiką buvo didžiausia jo gyvenimo klaida. „Nereikėjo eiti į šitą pelkę. Ir tai iš tikrųjų yra liūnas, džiunglės – nežinau, kaip įvardinti – kur vienas kitą pjauna be jokio gailesčio ir į tokias mėsmales patenkama“, – sakė Seimo narys, pridurdamas, kad kol kas nesijaučia kolegų parlamente nustumtas į paraštes. Kalbėdamas apie pareikštus kaltinimus, S. Skvernelis dėstė: „Aš tikrai turiu savo istorijos versiją...“, akcentuodamas, kad jo įtarimus patvirtinantys faktai bus pristatyti tada, kai tam ateis reikiamas metas.

Ekspremjeras sakė ketinantis steigti visuomeninę asociaciją, teiksiančią teisinę ir psichologinę pagalbą, politiko žodžiais, procesinę prievartą patiriantiems žmonėms. „<...> nes tų žmonių, kurie, pasirodo, patyrė panašius veiksmus, Lietuvoje yra daugybė. Šimtai ir tūkstančiai“, – akcentavo Seimo narys, nurodydamas, kad darbų sąraše – ir pradėta autorinė knyga. „Iš tikrųjų norisi atskleisti tuos užkulisius – ir politikos, tikrai nemažas laikotarpis buvo ir policijoje, ir vidaus reikalų ministro pareigose“, – sakė pašnekovas, neatmesdamas, kad knyga... galbūt ir neišvys skaitytojų: „Gal man po mėnesio pasirodys, kad nėra verta kažką tai pateikti arba neįdomu ir aš to nedarysiu.“

Kalbėdamas apie tai, kad jam buvo skirta kardomoji priemonė apykojė, politikas sakė besilaikąs nuomonės, jog ji buvo paskirta nepagrįstai. „Tai buvo visiškai kiti tikslai ir tos aplinkybės, man atrodo, yra labai aiškiai ir dokumentaliai pagrįstos. Ar tai buvo taip, ar kitaip – jau dabar yra nebe Lietuvos jurisdikcijos klausimas, jis bus sprendžiamas kitur. <...> Šiuo metu yra rengiamas ieškinys, skundas ir šį mėnesį jis bus pateiktas į Europos Žmogaus Teisių Teismą. <...> Ten daugybė yra Konvencijos straipsnių pažeidimų.“

S. Skvernelis sakė manąs, jog suklydo atsisakydamas Seimo komisijos sudarymo ir sutikdamas, kad jo teisinė neliečiamybė būtų panaikinta supaprastinta tvarka. „Visą laiką patiri tokį spaudimą, ypatingai po tokio viešo rašto, kuris buvo pateiktas Seimui, su tokiomis pikantiškomis aplinkybėmis, kurios neturi nieko bendro nei su faktais, nei su teisine reikšme. <...> Tai iš tikrųjų patiri tą spaudimą, jau jautiesi labai pažeistas. Bet galbūt reikėjo, galbūt buvo verta (suformuoti komisiją – lrytas.lt)“, – sakė politikas.

Paklaustas, ar sulaukė kvietimų iš kokių nors politinių jėgų, pašnekovas sakė: „Ne, kol kas tikrai tokių nebuvo. Nenoriu sakyti, kad tai kvietimai, bet pasikalbėjimai arba ketinimai kažką nuveikti bendrai – tai mane tai maloniai ir stebina, ir džiugina.“

Po to, kai pasitraukė, demokratai grįžo į valdančiąją koaliciją. S. Skvernelio vertinimu, tai – rizikingas sprendimas: „Turbūt jau ne kartą svarstėme ir įvairiausi politologai kalbėjo, buvo atvirai pasakyta – aš buvau kliuvinys šiai koalicijai. „Socdemai“ galbūt norėjo atsikratyti „Nemuno aušros“, bet nenorėjo paimti demokratų su Skverneliu. Atsikratė ir vienų, ir kitų – ir Skvernelio, ir „Nemuno aušros“, ir pasiėmė demokratus.

<...> Aš tikrai visą laiką buvau ir skeptiškas, ir lyg tai norėjosi, bet matosi, kad didysis partneris ne visai girdi tuos mažuosius partnerius.“

„Carito“ informacija

Kaip kiekvienais metais, ir šiemet lapkričio 1 dieną organizuojame su mokiniais rinkliavą darbams kapinėse. Iš pernai surinktų lėšų sumokėta:

• 4800 zl už ekskavatoriumi atliekamus darbus,

• 650 zl – už kurą ir dalis žoliapjovei,

• 7500 zl – už sąvartyno prie kapų lyginimą ir užpylimą, kelmų išrovimą.

Primename apie tinkamą šiukšlių rūšiavimą. Dėkojame geradariams už darbus, ypač už lietvamzdžių aplink koplytėlę valymą.

Su nuoširdumu ir pagarba

„Carito“ nariai

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

Nebūkite abejingi – prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!

Galima atvykti į redakciją Punske arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose ar užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2027 m. PRENUMERATOS KAINOS (zlotais)

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	60	16	16
	pusmetis	30	8	8
	ketvirtis	15	4	4
Lietuva (nepirmenybiniu paštu)	metai	130	50	50
	pusmetis	65	25	25
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	170	70	70
	pusmetis	85	35	35

Kryžiažodis

HORIZONTALIAI:

2. Žinių ir gebėjimų ugdymo procesas.
3. Kartu giedančių žmonių kolektyvas.
5. Religinė bendruomenė su įžadais.
6. Lietuvių tautinės tapatybės išlaikymas.
7. Kunigas, lietuviškos spaudos Seinuose organizatorius.
9. Kunigystei besirengiantis seminarijos auklėtinis.
10. Tikroji poeto, rašiusio Putino slapyvardžiu, pavardė.
12. Miestas, kuriame veikė kunigų seminarija.
14. Parapijai vadovaujantis kunigas.
16. Lietuvių tautinio atgimimo laikraščio pavadinimas.
18. Kreipimasis į Dievą.
22. Draudžiamos lietuviškos spaudos platintojas.
25. Tautinės savimonės sustiprėjimo laikotarpis.
27. Visuomenės kūrybos ir gyvenimo vertybių visuma.
28. 1918 m. paskelbta Lietuvos valstybės būklė.
30. Miestas, kuriame gimė Antanas Baranauskas.
32. Miestas, į kurį XX a. buvo perkelta Seinų seminarija.
35. Seinuose leistas lietuviškas savaitraštis.
36. Dvasininkus rengianti mokymo įstaiga.
38. Vyskupas, siejamas su Seinų kunigų seminarijos įkūrimu.
40. Sakramentas, stiprinantis krikščionio tikėjimą.
45. Pagrindinė vyskupijos bažnyčia.
46. Seinuose leistas katalikų dvasininkams skirtas žurnalas.
49. Vietinė tikinčiųjų bendruomenė.
51. Lietuvių poetas ir vyskupas, susijęs su Seinų vyskupija.
53. Juozo Tumo literatūrinis slapyvardis.
55. Jonas, dažnai vadinamas tautos patriarchu.
56. Svarbiausia Mišių aukojimo vieta bažnyčioje.
58. „Tautiškos giesmės“ autorius.
60. Žurnalo „Žiburys“ redaktorius.
63. Malda, kalbama skaičiuojant karoliukus.

VERTIKALIAI:

1. Kitas vyskupijos pavadinimas.
4. Mokslas apie Dievą ir religiją.
8. Krikščionių šventasis raštas.
11. Dvasininkas, teikiantis sakramentus.
13. Iš kartos į kartą perduodamas paprotys.
15. Valstybė, kurios kultūrai nusipelnė daug Seinų seminarijos auklėtinių.
17. Žmonių bendrija, jungiama kalbos ir kultūros.
19. Vienuoliai, kurių buvusiame vienuolyne įsikūrė Seinų seminarija.
20. Kunigas, vyskupas Pranciškus …
21. Seminarijos vadovas.
23. Svarbiausia tautinės tapatybės raiškos priemonė.
24. Tradicinis dvasininko drabužis.
26. Svarbiausios katalikų liturginės apeigos.
29. Tradicinė Vakarų Bažnyčios mokslo kalba.
31. Mokykloje ar kariuomenėje tarnaujantis dvasininkas.
33. Bažnyčiose skambantis klavišinis instrumentas.
34. Bažnyčios viešųjų pamaldų tvarka.
37. Lietuvos etnografinis regionas prie Lenkijos sienos.
39. Chronologinis įvykių užrašymas.
41. Kunigas, Lietuvos žemės reformos veikėjas.
42. Vyskupijos vadovas.
43. Garbės titulas, suteiktas Seinų bažnyčiai.
44. Dvasininko sakomas religinis mokymas.
47. Krikščionybės simbolis.
48. Mokslas apie dorovę.
50. Katalikų tikėjimo šventas ženklas ir apeiga.
52. Telšių vyskupas, kankinys.
54. Kunigas ir Sūduvos istorijos tyrinėtojas.
57. XIX a. lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis suvaržymas.
59. Mokslas apie būtį, pažinimą ir vertybes.
61. Religinis dainuojamas kūrinys.
62. Nepriklausomybės Akto signataras, tapęs vyskupu.

Atsakymų lauksime
iki 2026 m. lapkričio 30 d.

Prizas – 600 zlotų (bruto).

✂ —

Vardas ..... Pavardė .....

Adresas .....

Tel. arba e. paštas .....

Atsakymas .....

Sukurk šūkį skirtą Seinų kunigų seminarijai atminti (iki 10 žodžių). .....

.....

Užpildytą kuponą iškirpti ir siųsti redakcijos adresu arba nuskenuoti ir siųsti e. paštu.

Siųsdami kryžiažodžio atsakymą, jūs sutinkate su taisyklėmis, kurios skelbiamos tinklalapyje www.e-ausra.pl.

